

«Novi list» izhaja vsak četrtek zjutraj. — Uredništvo in uprava sta v Gorici via Mameli 5; telefon št. 308. — Poduredništvo in podružnica uprave v Trstu via Valdirivo 19/III; telefon št. 39-08. — Uradne ure vsak delavnik od 9. do 12. ure.

Novi list

Naročnina za celo leto 15 L., za pol leta 8 L. Za inozemstvo 30 L. — Trgovski oglasi po I. — L., osmrtnice, poroke, poslana, oglasi denarnih zavodov itd. po 150 L. za 1 mm v stolpcu. — Mali oglasi po 50 stot. za besedo, najmanj 5 lir.

ŠTEV. 19.

V GORICI, ČETRTEK 1. AVGUSTA 1929.

LETO I.

Tedenski koledar.

2. avgusta, petek: Porcijunkula; Alfonz M. Ligvorski. — 3., sobota: Najdenje sv. Štefana; Lidija. — 4., nedelja: 1. pobinkošna nedelja. Dominik (Nedeljko), spozn. — 5., ponedeljek: Marija Devica Snežnica. — 6., torek: Gospodovo spremenjenje. Sikst II., papež. — 7., sreda: Kajetan; Donat, škof, mučenec. — 8., četrtek: Ciriak in tovariši, mučenci; Miro, škof.

V ponedeljek dne 5. avgusta je mlaj; dež.

Novice.

Prestolonaslednik v Gorici.

8. avgusta bo prišel v Gorico kraljevič Humbert. Na prefekturi so že izdelali podroben načrt za sprejem. Na postaji bodo pozdravila visokega gosta oblastva. Od tam bo sprevid krenil v vrt zmage, kjer bodo odkrili spomenik padlim Goričanom. Nato bo prestolonaslednik obiskal vojno pokopališče pri kapucinih in goriški grad. Okrog poldne bo goriški prefekt v vladni palači predstavil princu zastopnike oblastev. Za tem bo na županstvu kosilo. Popoldne bo v Tolminu odkritje Dantejevega spomenika. Z obiskom Kalvarije bo dan izrpan. Princ bo še isti večer odpotoval. Vlado bo najbrže zastopal podminister Giunta.

Prefekt za poljedelstvo.

Prefekt goriške pokrajine Dompieri je sprejel voditelje potovalne kmetijske šole in se z njimi razgovarjal o stanju kmetijstva na Goriškem. Zanimal se je za uspehe žitne bitke, za svilorejo, za vinogradništvo in živinorejo. Zastopnikom potovalne kmetijske šole je izjavil, da bo razvoju kmetijstva posvečal posebno pažnjo in skrb.

Naše kmečko ljudstvo bo to vest gotovo z veseljem sprejelo, ker vidi, da je na visokih mestih smisla zanj, kar se često marsikje drugod premalo opaža.

Ozemlje goriške dežele.

Goriška dežela v sedanjem obsegu ima 42 občin z 209.692 prebivalci. In sicer so v deželi te le občine: Ajdovščina z 6451 prebivalci; Breginj 2472; Kal nad Kanalom 2666; Kobarid 6678; Capriva 4369; Dobrovo 2311; Črniče 3494; Cerčno 7963; Čepovan 3356; Komen 6019; Kormin (Cormons) 8579; Dolenje 2707; Farra ob Soči 1768; Gragar 3269; Gorica 44.642; Grahovo 4387; Gradiška ob Soči 4766; Idrija 10.543; Mariano 1956; Miren 2743; Črničevrh 3406; Dornberg 4467; Opatjeselo 2262; Bovec 4975; Renče 3765; Rihemberg 3911; Romans 4249; Anhovo 2547; Sv.

Križ pri Ajdovščini 3294; Štanjel 2218; Kojsko 6468; Sv. Lucija ob Soči 5835; Št. Vid pri Vipavi 2818; Sagrao 2018; Šempas 3147; Soča 1293; Trnovo pri Gorici 1488; Temnica 1921; Tolmin 6730; Vipava 5088 in Col 1923.

Brez potnega lista.

Pred goriškim tribunalom so bili v prizivni razpravi obsojeni, ker so prekorčili državno mejo brez potnega lista: Jožef Bertolini na 7 mesecev zapora in 180 lir globe, Franc Prinčič iz Kojskega na 6 mesecev zapora in 180 lir globe in Ernest Blažič na 7 mesecev in 180 lir.

35 let dela.

Kat. slov. kranjska jednota (K. S. K. J.) v Ameriki je 7. julija praznovala 35 letnico svojega obstoja. K. S. K. Jednota je najstarejša in najuglednejša podporna organizacija ameriških Slovencev. Svoje slavje je Jednota obhajala v Jolietu, kjer je bila ustanovljena.

Drobne tržaške novice.

Za kabinetnega načelnika pri kvestorju v Trstu je bil imenovan vitez Fortunat Locastro, ki slušbuje v Trstu že deset let. — Dne 11. avgusta, ob deseti obletnici poheđa legionarjev na Reko, se bodo vršile veike slavnosti v Ronkih in na Reki. Vabljen je tudi D'Annunzio, ki bo zapustil svojo samoto in pri tej priliki najbrže obiskal tudi Trst. — V Kopru bodo postavili spomenik kapitanu Nazariju Sauru. Finančni minister je zanj dovolil 1 milijon lir. — Tržaški orkester, ki šteje 120 profesorjev glasbe, bo 1. septembra priredil dva in na mali šmaren spet dva koncerta v Postonjski jami. Dirigiral bo slavni milanski mojster Mascagni. Podzemna dvorana obseže 8000 ljudi.

Zlata maša.

Dne 22. septembra, na kvaternico, bo preč. mons. Ludvik Kumar obhajal svojo zlato mašo na Vrhovlju. Želimo gospodu zlatomašniku, ki je dolgo služboval v Brdih, naj mu Mati vrhoveljska izprosi dosti duhovne tolažbe.

Zgodovinska petnajstletnica.

25. julija je minilo petnajst let, odkar je takratni srbski ministrski predsednik Pasić izročil v imenu beograjske vlade avstrijskemu poslaniku v Beogradu baronu Giesslu odklonilni odgovor na avstrijski ultimaturn. 23. julija je Avstrija poslala Srbiji ponižujoči ultimaturn, dva dni pozneje, 25. julija, ga je Srbija odklonila, posledica je bila — svetovna vojna.

Stoletnica ladijskega vijaka.

V juliju je minilo sto let, odkar je zaplula po morju prva ladja na vijak. Vijak je izumil gozdar Jožef Ressel, čoma s Češkega. Že od mladh nog se

je bavil z mislijo, kako pospešiti premikanje ladij. Ko je prišel v Trst, je izdelal vijak. L. 1829. so v Trstu zgradili prvi parnik na vijak. Poskus se je izvrstno posrečil. Kljub temu so šele pozneje začeli uporabljati vijak. Ressel je umrl l. 1857. v Ljubljani, kjer je tudi pokopan. Njegova iznajdba je bila velikanskega pomena. Danes ni na svetu ladje (razen jadernic), ki nima vijaka.

1. avgust.

Moskovska internacionala je dala vsem komunističnim strankam po svetu ukaz, naj 1. avgusta priredijo zborovanja, pohode in naj skušajo povzročiti izgrede. Povsod so vlade izdale odločne odredbe, da se ne bo kalil mir.

500.000 delavcev na cesti.

Angleški bombažarski podjetniki v Lancashire-u so 28. julija odpustili 500.000 delavcev, ker se niso mogli zediniti glede plač. Menda bo vmes posegla vlada, ki ne bo mogla ostati brezbrizna ob takem mezdnem gibanju.

Slovo.

V soboto je Cosulichev parnik Belvedere odpeljal iz Trsta na stotine kmečkih fantov in deklet v Buenos Aires. Kako strašno je bilo slovo! Sam jok, samo ihtenje. Koga ni ganilo pretresljivo stokanje 10-letne deklice, ki ji je morje odneslo mater? Hude misli grabijo človeka ob pogledu na ihtčo ladjo: Ali je tega treba, bilo? Ali je vsakdo premislil, kam gre? Ali vedo starši, kaj bo iz njihovega sina, njihove hčerke? Koliko jih pride še nazaj? — Z Belvederom se je odpeljal tudi g. Josip Novinc, nekdanji prokurist pri tvrđki Mankoč in drug v Trstu. Vozite se srečno!

Prava pot.

V zadnjem času so veliki in resni italijanski listi pisali, da so davčna bremena, ki jih nalagajo posebno občine občinarjem, prevelika. Isto smo poudarili tudi mi že večkrat v svojem listu. Zato pozdravljamo govor goriškega prefekta, ki ga je imel v seji deželnega upravnega odbora dne 18. julija. V svojem govoru je gosp. prefekt poudaril, da bo treba v smislu navodil načelnika vlade strogo nadzorovati občinsko upravo.

Dobra žitna letina.

Državni statistični urad v Rimu predvideva, da bo Italija letos pridelala žita za tri do štiri milijone kvintalov več ko v lanskem letini. Letos je vreme ugodnejše. Pa kažejo se tudi že uspehi zboljšane obdelovanja zemlje, ker so kmetovalci začeli sejati izbrana semena in bolje zalagati zemljo z umetnimi gnojili.

NOVI list

1929 C 134/1429

070(450.36=163.6)

Smrt.

V sredo 24. julija je umrla v Rojanu v Trstu 70-letna Frančiška Gabrovšek, rojena Bogatajeva. Blago in vzgledno rajnico je zadela kap. Pokojnico, ki je mati dveh duhovnikov: č. g. Andreja, kaplana rojanskega in č. g. Franca, ravnatelja Zadružne zveze v Ljubljani, so pokopali v petek popoldne v Trstu. Pogreb je bil zelo lep in prisrčen. Naj vživa večno plačilo pri Bogu!

Zagrebski nadškof - zlatomašnik.

Dne 21. julija je zagrebski nadškof dr. Anton Bauer praznoval svojo zlatoto mašo. V nedeljo 28. julija je vsa Hrvatska slovesno obhajala to izredno slavje. V vseh cerkvah so se brale sv. maše za visokega jubilaranta, povsod se je ljudstvo z iskreno ljubeznijo spominjalo častitljivega vladike.

10 milijard in pol

bo Francija uporabila za oboroževanje v letu 1930., tako poročajo listi. Ogromna svota bo šla za armado doma in v prekomorskih posestvih ter za mornarico in zrakoplovstvo. Kdaj se bo človeštvo streznilo?

Smrtna kosa.

V nedeljo smo pokopali g. Ivana Reščiča, starega 82 let, očeta č. g. I. Reščiča v Gorici. Pokoj duši blagega pokojnega.

Izsiljevalci pod ključem.

Po italijanskih listih posnemamo: V Turinu sta bila aretirana komendator Peter Belli, direktor lista »Il Domani d'Italia« in Vincenc Carano, bivši vodja turinske časnikarske agencije »Stefani«. Obtožena sta izsiljevanja. P. Belli je v svojem listu napadal bogato industrijsko družbo Gualino in ji očital razne nerednosti, njegov prijatelj Carano je pa hodil okrog voditeljev družbe in jim namigaval, da je on v položaju proti primerni nagradi napade preprečiti. Ker so bili napadi vedno hujši, se je družba končno navidezno vdala, ravnatelj družbe je imel z obema izsiljevalcema sestanek, na katerem jima je izplačal na račun izsiljene nagrade 185 tisoč lir. O umazanem izsiljevanju je pa bila tajno poučena policija in komaj sta Belli in Carano sprejela in si lepo razdelila težke tisočake, sta bila že aretirana. Aretacija je vzbudila vseobčo pozornost, ker sta oba izsiljevalca, zlasti še Belli, igrala vidni javni vlogi.

Vojaki in policija.

V Varni na Bolgarskem so se v neki gostilni sprli vojaki in policija. Iz krega je nastal pretep. Policija je klicala ojačenje. Ko je prišlo, so se udarili s sabljami. Dva vojaka sta bila mrtva, več jih je bilo ranjenih. Kmalu pa je dospel oddelek vojakov, aretirali vse stražnike in jih odgnal v zapore.

Koliko davka pride na glavo.

Po najnovejših podatkih so v Rimu ugotovili, da plačuje državljani Združenih držav ameriških v državno blagajno 9.6 odstotkov svojih dohodkov, italijanski državljani 17.5%, Belgijec 23.1%, Nемец 24%, Anglež 25.5% in in Francoz celo 31.4%, to je skoro tretjino vseh dohodkov.

Nove jezikovne odredbe.

Rimska »Tribuna« objavlja odlok bociškega občinskega načelnika, s katerim se v bociške ljudske šole vpeljuje italijanščina kot izključni učni jezik. Tudi vsi razglasi, objave, lepaki in vsi javni napisi morajo biti sestavljeni samo v italijanščini. V šolah se bo ta odredba začela izvrševati 1. oktobra, napisi pa se morajo spreminiti do 1. novembra.

Sezona za tatove.

Tržaški tatovi prav pridno študirajo vreme. Če je burja, vrtajo blagajne; če je suša, se plazijo po podzemskih kanalih do zlataren. Kadar nastopi kopalna sezona, se spravijo na parnike in v kopališča. Te dni so odnesli nekemu gospodu v kopališču pri svetilniku obleko, vredno 450 lir. Nekemu delavcu je tat vzel v pristanišču novo obleko in mu pustil svojo staro.

V 4 in pol dneh

se lahko zdaj že pripelješ iz francoske luke Cherbourg v New-Jork. Nova nemška potniška ladja »Bremen« je pred dnevi prevozila zgorajšno črto v navadenem času in s tem dosegla novo zmago v vožnji preko Atlantskega oceana. Francoska ladja »Mauretania« je leta 1922. napravila to vožnjo v petih dneh in nekaj urah. Od takrat ni nobena ladja zmogla prekositi te brzine, še le sedaj se je posrečilo »Bremenu«, da je ustvaril nov rekord. Krištof Kolumb, ki je pred stoletji odkril Ameriko, je rabil za svojo pot 69 dni.

Kmečka stanovska društva v Sloveniji.

Kakor znano, so bile ob nastopu sedanje jugoslovanske vlade vse politične stranke razpuščene. Pri življenju pa so ostale prosvetne in stanovske organizacije. Ta teden so bila odobrena pravila »Kmetijske zveze za Slovenijo«, katere glasili bosta »Dopoljub« v Ljubljani in »Slovenski gospodar« v Mariboru.

Vsakemu svoje.

»Piccolo« poroča, da je neki fašist skušal pritiskati na svojega nasprotnika v čisto zasebni zadevi, češ da ga bo on kot fašist lahko upognil, ker ima moč za seboj. Vodstvo tržaške fašistične stranke je prišlo temu fašistu na sled in mu dalo primerno kazen.

Premeščenje.

V notranjost države so premeščeni naslednji učitelji in učiteljice: Zorn Franc, didaktični ravnatelj iz Šempasa, Boškin Valerija iz Kanala, Paglavc Emilija iz Ložic, Stres Milena iz Deskel, Krapš Sidonija iz Gorenjega polja, Močnik Katica iz Plavi, Bratuž Anton iz Kala nad Kanalom, Primožič Ludmila iz Zapotoka, Majnik Alojzija iz Šebreljaka, Ščuka Franc iz Komana, Lavrenčič Klementina iz Solkana, Vilhar Zora iz Ozeljana, Winkler Alfred iz Bat, Gostiša Rafael iz Idrije, Močnik Franc in njegova soproga Herta, Uršič Franc in soproga Marija iz Bovca, Krajnik Franja iz Opatjegasela, Mahnič Ivan s Slapa, Gerdol Fr. iz Kobjeglave, Pahor Angela iz Rišenberka, Pavlica Rafaela iz Štomaža, Šfiligoj Picherle M. iz Štandreža.

Pokopani zakladi.

Sovjetska vlada je naročila profesorju Steleckemu, naj preišče podzemlje Kremlja, to je velikanskega gradu bivših ruskih carjev. Ljudsko izročilo trdi, da so tam spodaj nešteti zakladi, ki so jih prvi ruski carji v teku stoletij nakopičili. Potem so pa pozabili na vhod. Šele Peter Veliki je okoli l. 1700. našel vhod do podzemeljskih rovov, a ga ni nikomur izdal. Po njegovi smrti je bilo zopet vse zavito v temo. Ko je bil Napoleon l. 1812. v Moskvi, je ukazal iskati, a je moral prehitro bežati in ni dosegel nobenega uspeha. Sedaj pa se je sovjetska vlada, ki potrebuje denarja, odločila, da preišče, koliko je na tej stvari resnice. Profesor Stelecki pravi, da je v kletih Kremlja spravljena tudi izredno bogata knjižnica Ivana Groznega, v kateri je mnogo starih in zelo važnih rokopisov, n. pr. prvi prepisi Ciceronovih, Tacitovih in Livijevih del, ki so jih carigradski patriarhi darovali ruskim carjem.

Jetniki se upirajo.

V jetnišnici Auburn blizu New Yorka so se kaznjenci uprli. Na nepojasnjen način so prišli do orožja, presenetili stražnike in skušali zbežati, kar se jim pa ni posrečilo. Nato so kaznilnico zažgali. Prišli so vojaki in gasilci, da bi premagali kaznjence in pogasili ogenj. Kaznjenci so se zabarikadirali v nedotaknjem delu sropja in streljali na vojake. Na obeh straneh je več mrtvih in težko ranjenih. Vojaki so končno naredili red. Kaznjenci so imeli tri strojnice. Škoda je za četr milijona dolarjev.

Boj s komunisti.

V noči od petka na soboto je prišlo v Samoborju blizu Zagreba do krvavega boja med policijo in tremi komunisti. Zagrebška policija je doznala, da je v Samoborju v neki gostilni zatočišče komunističnih voditeljev, ki z letaki in osebno agitacijo vršijo protidržavno delo. Policija je za to soboto zjutraj zastražila gostilno in skušala aretirati tri komuniste, ki so tam spali. Delo pa ni bilo lahko. Ko so komunisti videli, da so zajeti, so začeli divje streljati na policijo. Policija je odgovorila s strelji in oddala nad 70 strelcev v hišo. Po polurnem boju je streljanje iz hiše prenehalo in stražniki so vdrli v sobo, v kateri so spali zasledovani komunisti. Nudil se jim je pretresujoč prizor. Vsi trije komunisti so ležali mrtvi na tleh. Kot je dognala preiskava, je bil eden ubit od policijskih strelcev, druga dva sta pa napravila samoumor, ko sta videla, da je beg nemogoč. Policija je zaplenila veliko zalogo tiskovin in odkrila široko razpleteno komunistično organizacijo.

Rojstvo in krst v vlaku.

Pred dnevi je povila neka kmetica v vlaku Rim-Neapolj krepkega fantiča. Sopotniki so brž nabrali za krstno darilo 500 lir. Ker se je v vlaku slučajno vozil tudi neki kanonik, je bil malček kar v vlaku še krščen. Mož, ki je pričakoval svojo ženo na postaji, se je začudil, ko je videl, da je dopotovala z detetom.

Kako je s politiko.

Papež izšel iz Vatikana.

V četrtek, na Jakobovo, se je iz bazilike sv. Petra v Rimu vršil mogočen sprevod, v katerem je sam papež Pij XI., noseč Najsvetejše, izšel iz Vatikana in tako slovesno zapečatil rimsko vprašanje. Ker je ta dogodek tako važen, da bo ostal zapisan v svetovni zgodovini, naj ga tu opišemo.

Že ob treh popoldne se je Petrov trg začel polniti. Oddelki italijanskega vojaštva v slavnostnem kroju so stražili ob novi državni meji in vzdrževali red med tisočglavo množico. Nekaj pred šestó uro so se začuli zvoki papeške godbe, ki koraka na slavje, in točno ob šestih so se odprla vrata bazilike. Procesija se je pričela.

Na čelu sta korakala dva oddelka papeških orožnikov in palatinske garde, za njimi pa so se v četverstopih pomikale trume bogoslovcev, ki so za to priliko privreli iz celega sveta na menaroden zbor. Tri tisoč mladeničev, bodočih duhovnov — to je bela vojska miru; vsi so oblečeni v koretljivih in prepevajo svete hvalnice. Za njimi so se pomikali beraški redovi, potem meniški redovi, nato tisoči svetnih duhovnikov, vmes pa svirajo oddelki papeške godbe in pojejo zbori iz sloveče papeške glasbene sole. V drugem delu sprevoda so korakali vsi soki dostojanstveniki cerkvene uprave in cerkveni knezi. Tu si videl v sijajnih umetniskih pluvijalih (večernih plaščih) nad sto nauškov in škofov, ki so prišli spremljat papeža na zgodovinski poti iz prostovoljnega jetništva. Za njimi se je pomikal kardinalski kolegij, 24 kardinalov, med njimi dva inozemca. Njim je sledil guverner Vatikanskega mesta, za njim pa so hodili zastopniki rimskega plemstva, nato pa je strumno korakala švicarska garda, pravi sveži gorski fantje.

In zdaj prihaja papež. Sedi oblečen v bel plašč na prestolu, globoko sklonjen pred monštranco, ki je pred njim. Tu in tam se razleže ploskanje, potem pa se upognejo kolena in se sklonijo glave v globoki tišini. Včasih papež dvigne svoje sijajno čelo in se zazre v belo hostijo, potem jo spet skloni, zatopeč se v molitev za svobodo Cerkev, za popolno in resnično svobodo. Velikanska odgovornost leži na glavarju Cerkev, zato goreče molijo in prosijo za pomoč.

Ko sprevod obide velikansko stebrišče na Petrovem trgu, se ustavi ob oltarju, ki so ga dvignili na pročelju bazilike. Papež stopi raz prestola, prenese Najsvetejše na oltar in zbor sikstinske kapele zapoje »Tebe hvalimo Bogal!« — in deset tisoči, ki polnijo trg, odpevajo. Nato se razlegne krepki glas papežev, ki vabi k molitvi. Srebrno zapoje trombe, čete stopijo v pozor, zvonovi rimskega mesta zazvonijo, in papež stopi na altar in podeli mestu in svetu trikratni evharistični blagoslov. Na trgu se nad sto tisoč ljudi skloni v molitev.

Zadnjič je papež izšel iz Vatikana

pred 59 leti, na praznik Rešnjega telesa 1. 1870. Ko so dne 20. septembra istega leta italijanske čete zasedle Rim in je italijanski kralj slovesno proglasil zedinjenje papeške države s kraljevino Italijo, je papež Pij IX. temu odločno ugovarjal. Med uradno Italijo in papeštvom je nastalo bojno stanje, ki je trajalo do lateranske pogodbe, sklenjene letos dne 12. svečana. Lateranska pogodba je rešila rimsko vprašanje, zaključila dobo neprijateljstva med Italijo in Vatikanom in rodila samostojno in nezavisno vatikansko državo.

Ta važni novi zgodovinski položaj je papež s svojim izhodom iz Vatikana v najslovesnejši obliki oznanil, potrdil in zapečatil.

Briand je Poincaréjev naslednik.

Pretekli četrtek pod noč so brzozavi iz Pariza oznanili, da je ministrski predsednik Rajmund Poincaré odstopil.

Kot Poincaré sam pravi, ga je k temu prisililo vnetje v črevesju. Dal se bo namreč operirati in bo rabil za zdravljenje dober mesec. Če bi se pa med boleznijo še brigal za vladne posle, ne bi moglo zdravljenje napredovati. Toda kljub tem razlogom je nagli Poincaréjev odstop razupnil vso francosko javnost. Ni namreč pričakovala, da bo najkrepkejša politična osebnost današnje Francije v tako važnih dnevih odstopila. Čez dober teden se bodo namreč v Haagu na Nizozemskem zbrali vodilni evropski politiki na posvet zaradi izplačila vojne odškodnine. Poincaré je z vso svojo zgodovnostjo in odvetniško sposobnostjo komaj ukrotil poslansko zbornico, da je sprejela dogovore glede vojnih dolgov v Ameriki in Angliji, ki so bili moralni predpogoj za udeležitev Youngovega plačilnega načrta. Zdaj pa nenadoma odstopi.

V tem vidijo zlasti levičarski socialisti, da je Poincaréjeva bolezen tudi malo politična.

Že prej enkrat je Poincaré odstopil, ko so mu levičarji zgago delali. Toda francoska politika ni šla naprej brez njega in so ga poklicali, naj pride nazaj. Tako hoče menda tudi zdaj prisistiti na levo in si v javnosti izglasovati zaupnico.

Tako so menili tudi njegovi tovariši po ministrstvih. Zategadelj so sklenili, naj stopita zunanji minister Briand in pravdni minister Barthou do obolelega predsednika, da bi svoj odstop preklical. Opravila pa nista nič. Komaj se je to razvedelo, je vse javno mnenje pokazalo na Brianda, češ, da je on edini mož, ki more vzeti v svoje spretno roke vladno krmilo.

Državni predsednik Doumergue se je v soboto zvečer po dolgournih razgovorih z vodilnimi politiki odločil, da pozove Brianda, naj sestavi novo ministrstvo. Ta je nalogo tudi sprejel in jo hotel politično pametno izrabiti. Skušal je namreč privabiti v novo vlad-

do tudi 121 Herriotovih radikalnih socialistov, ki so bili pod Poincaréjem v opoziciji. Ponujal jim je dva ministrska stolčka brez portfelja (ministrstvo, ki nima posebnega področja) in tri državne podtajnike. »Za vratarje pa ne bomo!« so dejali radikalni socialisti in so ponudbo odklonili.

Briand pa se jih ni ustrašil, marveč je v ponedeljek ponoči sestavil novo vlado iz samih prejšnjih ministrov. Manjka le oboleli Poincaré. Briand je obdržal tudi zunanje zadeve.

Konec Poincaréjeve »dobe«?

Tako se vprašuje zdaj francoski in še bolj nemški tisk. S tem hoče vprašati, ali bo dvanajsta Briandova vlada, opirajoča se na stranke sredine in zmerne desnice, zapustila nacionalistično pot, ki jo je Poincaré skozi vso povojno dobo utiral v francoski zunanji politiki.

Poincaréja je Francija po vojni dvakrat potrebovala. Prvič, ko je šlo za Porurje in drugič, ko je frank tako neznanško zgubljal na vrednosti. V tej dobi, v dobi tako zvane inflacije, je Poincaré pridobil zaupanje naroda. Niti ko so lani radikalni socialisti šli iz vlade, ni Poincaré padel. Ker je imel tako trdna tla pod nogami, je v zunanji politiki ubiral strogo nacionalistično smer. Tudi zadnjega Youngovega načrta spočetka ni hotel sprejeti. Za nemške ugovore ni imel odprti ušes. Zadnje čase se je celo odlo, da je v idejnem sporu z Briandom, ki v svojih govorih tako rad poudarja spravljeni duh iz Locarna. In zdaj je Briand njegov naslednik. Briand pa zatrjuje, da je nova vlada le »vlada gospoda Poincaréja brez Poincaréja«. Morda bo to res, ker drugače ne bi moglo biti, ko se pa menda zmerni socialisti že pripravljajo na vprašanje, kakšno smer bo nova vlada zavzela napram Nemčiji. Če bo popuščala, bo desnica vlado vzela.

Glasovi iz inozemstva pa pravijo, da mora priti v Haag na zborovanje bolj spravljen mož, kot je bil Poincaré. Potemtakem bi bilo vsaj na zunanji »Poincaréjeve politične dobe«, ki je bila nacionalistično zaostrena, konec.

Rusi in Kitajci.

V zadnji številki Novega lista smo sporočili, da grozi med sovjetsko Rusijo in Kitajsko državo vojna. Obrazložili smo, da je temu vzrok železnica v Mandžuriji, katero so Kitajci s silo zasedli ter očistili ruskih solastnikov. Spor je tako važen, da moramo tudi v tej številki še o njem govoriti.

Ko so ruski boljševiki prišli leta 1917. na krmilo, so oznanili, da hočejo tudi v ravnanju z azijatskimi narodi prelomiti s politiko carizma. Čez noč so se odpovedali vsem predpravicom, ki si jih je Rusija priborila po stoletnih naporih v različnih azijatskih deželah, kakor v Perziji, na Turškem, v Afganistanu in na Kitajskem. Novi ruski oblastniki so proglasili, da imajo tudi rumenokožci in črnci pravico do svobodnega in neodvisnega življenja. Pozvali so azijatska plemena, naj začnejo borbo proti evropskim in ameriškanskim kapitalistom in jim obljubili

pomoč v boju proti tujeem. Rusi so postali podporniki azijskih plemen in jih navdajevali za narodno neodvisnost. Ta politika je mogočno dvignila ugled sovjetske Rusije na vsem vzhodu in na stošine milijonov azijskih je obračalo oči v Moskvo, od koder jim je prihajala svoboda. Boljševiki so bili prepričani, da bodo neodvisne narodne države v Aziji trajen in zanesljiv zaveznik komunistične Rusije, tako da bo Rusija z njih pomočjo izpodrinila Angleže, Amerikance, Japonce in Francoze ter neovirano gospodarila v vzhodni Aziji. V prvih letih je vse kazalo, da so boljševiški račun pravilni, zakaj ruski vpliv se je nepretrgoma krepil in širil. Rusi so pripomogli narodni kitajski revoluciji do zmage in postavili na noge današnjo kitajsko vlado. Višek uspehov so dosegli leta 1924. in 1925. Tedaj (maja 1924.) so sklenili tudi pogodbo o mandžurski železnici. Veljavna železniška proga je prišla pod skupno kitajsko-rusko oblast, določeno pa je bilo tudi, da sme Kitajska vsak čas železnico za 500 milijonov zlatih rubljev odkupiti. Rusi so le zahtevali, da mora biti kapital izključno Kitajski, ker niso hoteli, da bi katera tuja Rusom nasprotna država Kitajcem 500 milijonov posodila in se vsidrala na mandžurski železnici, ki meji ob Sibirijo. Pogodba iz leta 1924. je bila za Kitajsko vlado zelo ugodna, zakaj Mandžurija ni bila tedaj še v njenih rokah, temveč v oblasti upornega generala Čang - Co - Lina, velikega prijatelja Japoncev. Če bi Rusi ne držali železnice, bi jo bil Čang - Co - Lin zasedel ali izročil celo Japoncem. Rusov se je pa Čang - Co - Lin bal in tako je bila železnica varna.

Prevrat v kitajski politiki.

Od leta 1924. do danes so se razmere na Kitajskem temeljito spremenile. Kitajska narodna vlada je s pomočjo vojskovodje Čang - Kaj - Ščeka zasedla skoro vso deželo in pokrotila uporne generale. Čang - Co - Lina je Šček pregnal iz Mandžurije in mandžurska železnica teče danes po ozemlju kitajske narodne vlade. Ko so Angleži, Amerikanci in Japonci spoznali, da se kitajsko narodno gibanje ne da več ustaviti, so novo vlado priznali in se ji začeli približevati. Ščekova vlada je torej danes splošno priznana in se čuti trdno. Ruska pomoč ji ni več nujno potrebna.

Kitajski oblastniki so se začeli pogajati z velesilami in zanemarjati ruske zaveznike. Rusi so seveda protestirali in označili Čang - Kaj - Ščeka za črnega nehvaležnega in izdajalca. Skušali so ga strmoglaviti in vprizorili so komunistični upor na južnem Kitajskem, ki je pa ostal brez uspeha. Šček je ušel pobuno v krvi in od tedaj se je spremenilo zavezništvo v pravo sovražstvo med Moskvo in kitajsko narodno vlado. Kitajski general, ki je pravi gospodar dežele, si je postavil v glavo, da odvzame Rusom tudi mandžursko železnico. Izdelal je načrt in ga postopoma z energijo izvajal. Najprej je dal zasesti vsa zemljišča in posestva, ki so bila lastnina železnice.

Nekaj časa pozneje je ukazal, naj se zasedejo brzovjavne postaje, ki se niso več vrstile v rusko upravo. Železnica je posedovala tudi precejšnje število ladij, s katerimi je vršila promet po rekah. Lepega dne je kitajska vlada odredila, naj vojaštvo ladje zapleni in izroči državi. Razen tega so kitajski oblastniki začeli nadlegovati ruske konzulate v Mandžuriji, zapirali in morili ruske uradnike ter vršili pogoste hišne preiskave v ruskih trgovskih zastopništvih. Tako je sledil udarec za udarec in vsakokrat so nastajali radi tega diplomatski spori med rusko in kitajsko vlado. Rusi so bili strašno ogorčeni, a se niso mogli odločiti, da bi nastopili z oboroženo silo. Vsakokratni spor je bil premajhen, da bi radi njega napovedali Kitajcem vojno. Tako je ruski vpliv stalno padal, dokler se ni Čang - Kaj - Šček odločil, da pomeni zadnji in odločilni udarec ter zasede enostavno vso železniško omrežje.

Rusi na razpotju.

Kitajska vlada je uporabila silo, ker je bila prepričana, da bodo Rusi tudi to pot ostali mirni. Program boljševiške Rusije je namreč v vzhodni Aziji skozi in skozi miroljuben. To se glasi čudno, ako pomislimo, kako trdi, nasilni in celo krvoločni znajo biti boljševiki proti notranjim nasprotnikom. Čisto drugačni so v zunanji politiki. Poslednji dogodki na Kitajskem so do azijskih narodov. Prepričani so namreč, da bodo edino z načeli svobode in mirotvornosti pritegnili nase te narode in jih vodili v boj proti ameriškemu in evropskemu imperializmu. To je največja zmeta boljševikov.

Pogled na Trstu.

Hiše ob morju, četverkotni skladi hiš, vmes trde ceste, po njih avtomobili, ob morju velike delavnice, zadaj kadeči se tvorniški dimniki, vse pregrinjeno z razbeljenim mrljem: Trst.

In tu naši ljudje. Nosači v luki, kovinarji v škednju in arzenalu, delavci v oljarni, težaki v čistilnici petroleja, kmečke zemlje, zdaj v Trstu za kruhom. Težko delo, trd kruh. Družine so po velikih stanovanjskih hišah pri Sv. Jakobu, v Rojanu, pri Sv. Ivanu, na Rocolu, pa tudi v osrčju mesta jih najdeš. To so čete tihih delavcev, ki s svojimi rokami strežejo strojem in odločilno sodelujejo pri naši industriji. Jedro ljudi v Trstu je delavstvo.

Potem služkinje, pri tržaških rodbinah zelo priljubljene, ker so vestne, poštene, poslušne. Zgodaj vstajajo, pozno legajo, ves dan jim teče v delu. Da se deklet preživi in še kaj pošlje materi in si kaj pritrga za obleko in balo. Dekliško cvetje iz vse dežele, od bovskih čuč in idrijskih deklet pa do kraških punc in istrskih devojk. Ob nedeljah jih vidiš na sprehodu, že malce po mestno oblečene; a krepke, zastavne postave in govorice kažejo, da so zrastle iz zdrave kmečke korenine. Pa bi mnoge izmed njih znale povedati bridke zgodbe o trpljenju, uveli mladosti. Pa tam na desno je cerkvica, glej, tam je dom za vse.

Načela svobode niso za azijska plemena ideal kakor za nas Evropejce in Amerikance. Še bolj kot svobodoljubnost spoštujejo oblast, red in moč. S svojo miroljubnostjo Rusi niso dosegli pri njih velikih uspehov. Eden izmed vodilnih boljševiških politikov je priznal sam pred kratkim: »Težko, zelo težko je delati zunanjo politiko, ki sloni vedno le na miru. Vselej bomo imeli škodo le mi in drugi bodo delali z nami, kar bodo hoteli.« Pokazati je treba tu pa tam tudi zobe in nastopiti če treba z vojaško silo. S svojo miroljubnostjo so boljševiki zgubili mnogo pravic v Perziji in Afganistanu in prišli sedaj na Kitajskem na nič. Kar je predvojna Rusija z naporom gradila, je sedaj vničeno. Poslednji dogodki na Kitajskem, so pa boljševiške Ruse vendar nekoliko streznili. Prvič v zgodovini boljševizma se je primerilo, da so Rusi pretrgali diplomatske zveze z azijsko državo in zagrozili z vojaštvom. To pomeni prevrat v zunanji politiki Moskve. Kdo bi si bil pred 5 leti mislil, da bo sovjetska Rusija, zaščitnica azijskih narodov, naperila proti njim tope? Boljševiki stoje na razpotju. Ker jih dosedanja politika vodi le v poraze, morajo spremeniti dosedanji program in uporabiti kakor ostale države po potrebi tudi vojaško silo. Da je politika moči za Rusijo koristna, kažejo dosedanji dogodki na Kitajskem. Kitajska narodna vlada se je odločnega ruskega nastopa ustrašila in po časopisnih vesteh so se že začela pogajanja. Dvomimo pa zelo, da se bo Rusom posrečilo popraviti vso škodo njih dosedanje kitajske politike.

Pa še mandrijarjev se spomnimo! Njih čedne hišice čepijo tam po bregovih pri Sv. Mariji Magdaleni, na Rocolu in naokoli povsod, kjer je vrtna zemlja. To so vzorni vrtnarji, ki na ozkih gredah in terasah pridelujejo zlahkno zelenjavo za tržaške želodce. Zdaj pobirajo paradižnike, ki jih brhika dekleta v vrhanih jerbasih nosijo na trg. Tu si podajata roko mesto in dežela.

Književni pomenki.

Velikansko delo.

Družba italijanskih učenjakov je začela izdajati italijansko enciklopedijo (Enciclopedia italiana), znanstveni slovar. Knjiga bo obsegala 36 zvezkov; zadnji zvezek bo izšel l. 1937. Cena za vsak zvezek znaša 250 lir, za celo knjigo torej 9050.

Pri tem velikanskem znanstvenem delu, ki bo izšlo v založbi darežljivega senatorja Treccanija, sodeluje tudi naš rojak, visokošolski profesor dr. Lojze Res iz Benetk.

Mati vzgojiteljica.

Vodilne misli krščanskega vzgojslovja. Priredila učiteljica. III. izdaja. 1929. Založila uprava lista »Vigred«, Ljubljana, Ljudski dom. Str. 104. — (Cena Din. 16.)

Prav praktična vzgojeslovna knjiga, ki z dobrimi nasveti spremlja vzgojo otrok od prvih dni življenja skozi otroško dobo do tam, kjer naj se začne samovzgoja. Jezik je lahkoumljiv in jasn. Dekletom, ki obiskujejo kak gospodinjski tečaj, bo knjiga izvrstno služila kot pripomoček pri učenju. Tretja izdaja v razmeroma kratkem času dokazuje, da se je knjiga priljubila.

Bevk France: V zablodah.

Roman. Izdala Slovenska matica v Ljubljani. 1929. Str. 223. — (Knezova knjižnica, XXIII. zvezek.)

Roman iz modernega življenja. Glavni junak je Katnik, oziroma njegova žena Hilda, ki s svojimi zahtevami po udobnem življenju in s svojo lahkomišljenostjo tira moža v obup in smrt. Obilježje dejanja je zelo realno. Iz knjige diha življenje, čeprav je večinoma umazano. Osebe so skoraj vse egoistične, brez srca, brez čustev. Hilda se je poročila samo radi denarja, Katnik ne pozna nobenega globljega čustva, Devetak je pa lahkomišeln ženskar lepe zunanje prikazni, a duševno plitev. Iz te žalostne povprečnosti štrlijo samo tipkarica Pavla, učitelj Možina in slikar Čampa. Pavla in Možina se po dolgi poti skozi močvirje greha najdeta v veliki ljubezni, ki »vzovete, kadar se želja po drugem človeku in hrepenenje po duši, ki je sorodna, zlijeta v eno... Ta ljubezen je kakor ogenj; čimbolj je topla, čistejša je. Od ognja poželenja se loči, kakor se loči beli plamen v topilnici od črne dima gorečih bakel...« Začela sta novo, mogočno življenje. Drugi so pa žalostno končali. Katnik se je ustrelil, pred Hildo je temna, huda bodočnost, polna očitanja in bede, Devetak je pa obsojen, da nadaljuje svoje puhlo življenje.

V Bevku sta dve naravi, dva človeka. Prvi piše za ljudstvo, drugi išče lepote. Pričujoči roman je napisal drugi. Hrepenenje po neki absolutni lepoti odseva z vsake strani. Bevk to lepoto čuti, a izraziti je še ne zna. Približal pa se je. Pred seboj ima še precej dolgo pot do cilja. Mislim, da ga ovira tudi izbera predmetov. So nekatere temne strani človeškega življenja, ki jih samo največji pisateljski geniji lahko tako opišejo, da ne vzbudijo odpora.

a. k.

»Naš čolnič«.

Eno liro plačamo za vsako naslednjih številko »Našega čolniča«:

Leto 1923: številke od 1—12; leto 1924: številke od 1—10; leto 1925: številke 2; leto 1926: številke 10, 11; leto 1927: številke 3, 4.

Po 60 stotink prodajamo naslednje številke: Leto 1924: številke 11, 12; leto 1925: številke 1, 3—6, 10, 12; leto 1926: številke 1, 2, 3, 4, 8, 12;

leto 1927: številke 1, 2, 6—12; leto 1928: številke 1—3, 5—12.

Kdor želi kupiti, oziroma prodati katero izmed navedenih številok, naj se zgleda pri

upravi »Družine«, Gorica, via Mameli 5.

Okno v svet.

Ob Kellogovi pogodbi.

Pisali smo že, kako so na pobudo Združenih držav skoro vse vlade sveta podpisale pogodbo, v kateri obsojajo vojno in se obvezujejo, da bodo vse spore med državami predložile mirovnim razsodiščem. To pogodbo je sestavil ameriški zunanji tajnik Kellogg; po njem nosi pogodba ime. Seveda s tem še ni rečeno, da je vseh vojn konec. Saj sta n. pr. Rusija in Kitajska podpisali to pogodbo, a sta si komaj mesec za tem prav ostro grozili z vojno. Vendar Kellogova pogodba ni brez pomena in izbruh vojne otežuje. Prinesla pa je tudi že nekaj stvarnih uspehov.

Dne 25. t. m., ko je Kellogova pogodba vstopila v veljavo, je predsednik ameriških Združenih držav odredil, da se tri bojne križarke, ki so jih Amerikanci nameravali zgraditi v letošnjem letu, ne zgradijo. To je odgovor na izjavo angleškega ministrskega predsednika Mac Donalda, da Anglija ožloži gradbo dveh bojnih ladij in dveh podmornikov. S tema resnima odločbama sta se obe vladi lepo pripravili na bližnjo konferenco za omejitev oboroževanja na morju.

Razmerje med Italijo in Francijo.

Italija in Francija sta dve edini veliki državi ob Sredozemskem morju, kjer imata veliko skupnih, a tudi dosti nasprotnih koristi. Nesoglasja so se pokazala n. pr. pri vprašanju pomorskega oboroževanja. Dočim je imela Francija prej najmočnejše vojno brodovje v Sredozemskem morju, zahteva sedaj Italija, naj se ji prizna vsaj pravica do enako močnega, ako ne močnejšega vojnega brodovja. Še večje razlike so se pa pojavile v afriških posestvih. Italija bi rada imela po-

pravo meje med Tripolitanijo in francoskim Tunisom, razne državljanske in jezikovne pravice za italijanske naseljence v Tunisu in pravičnejšo razdelitev mandatov v Afriki. Mandat v prekmorskih deželah pomeni upravo pod pokroviteljstvom Zveze narodov. Ob koncu vojne je namreč Zveza narodov prevzela nekatere dežele v Afriki in Aziji in jih izročila kaki zmagovalni velesili v upravo, da bi se pod njenim vodstvom hitreje razvile in postale sposobne za samostojnost. Načeloma torej lahko Zveza narodov odvzame kaki državi mandat in ga da drugi. To se pa do zdaj še ni nikdar zgodilo. Italija ob koncu vojne ni dobila ničesar. Zdaj zahteva, naj ji Francija prepusti mandat v bivši nemški posesti Kamerun. — O vseh teh točkah sta se obe državi dolgo pogajali. Sedaj pa sta prišli do zaključka, da je vsako razpravljanje odveč, ker nobena država noče popustiti.

Objave.

Šivalni tečaj.

22. t. m. se je otvoril v Komnu šivalni tečaj na Singerjeve stroje. Katera se hoče tečaja udeležiti, naj se zgleda pri voditeljici gđe. Mariji Mohoričevi vsak dan od 8.—12. in 2.—19.

Najdeno.

Ze pred časom sta se našli na cesti od Ajdovščine do Postojne dve veliki plohi (runtahi). Dobita se pri Alfonzu Kodelji, Budanje 10.

Darovi.

Za Sirotišče sv. Družine: preč. g. Henrik Černigoj 30 L; N. N. 10 L; Hranilnica in ž njo združena Zastavljavnica v Gorici 500 L. — Srčna hvala

Nov in zdrav postal bo narod,
ves se bo pomladil zarod,
ako mladeč, starec, dete,
jedel bode »PEKATETE«.

Dr. Ivan Tavčar:

Cvetje v jeseni.

Ko je bilo vse v redu napravljeno in podpisano, sta jo onadva udarila v Kranj po potne liste, jaz pa sem jo krenil na Jelovo brdo.

X.

Hodeč proti Jelovemu brdu sem se čutil čisto novega človeka: sedaj sem pravzaprav šele vedel, kaj hočem, pred dušo mi je bilo vse jasno in dvoimi me niso več mučili. Sedaj sem bil s tisočertimi vezmi prikovan na svojo slovensko zemljo in če me ta ne bo živila, kdo me naj živi?

Tisto leto je bila čudovito lepa jesen in še v listopadu smo imeli gorko vreme.

Komaj sem napravil kakih dvatisoč korakov z Malenskega vrha, že mi je

prihajal na uho ostri glas klepetajočih teric. Pod vasjo je stala Presečnikova tarnica in brez dvojbe se je pri teh trlo. Kar se pa tiče klepetanja, so se terice uspešno kosale s trlicami. Zadnje so sekljale, prve pa obrekovale: izpod trlic se je drobil pezdur, izpod jezikov teric pa nadrobno pretrta dobra imena sosedov in sosesinj!

Kakor že povedano, je bilo tisto leto izredno lepo; ne preje ne pozneje se ne spominjam, da bi se bil prve dni meseca novembra lan sušil pri tarnici. Torej tisto leto se je sušil, in prav na Presečnikovi tarnici pod Jelovim brdom je delalo osem starikastih devic in opravljal se svoj posel z nekakim koketnim pretiravanjem, kakor je bilo — ne vem, iz kakega vzroka — v navadi pri trenju. Ali že tiste dni se ni sejalo toliko lana kakor včasih, ko bi se bilo našemu kmetu čudno, skoraj sramotno videlo, če bi ne bil pridelal svoje hodnične in pražnje

srajce doma. Zatorej je zarod teric že tiste čase zamiral in le bolj starikasto ženstvo je še umelo goniti trlice in ž njimi pridelovati svilnate, mehke plasti, katere so se potem skladale v povsesma. Ali manj ko jih je bilo, bolj so se terice zavedale svojega poklica, in pri vsaki priliki si jih moral silno prositi, če si jih hotel dobiti na delo. Da je terica morala obilo in najbolje jesti, to se je posebej umelo!

Pri Presečniku se je trlo tisto popoldne in gospodar sam z velikim besnim predpasnikom je sušil lan ter moral zastavljati vso pozornost, da se mu pri jami ni vnelo. Ženske so napravljale ropot s trlico in jezikom in so obirale, vmes pa kaj rade govorile o mojitvi in ženitvi. Vsaka bi se bila rada možila: bolj če je bila stara, več je je bilo poželenje! Ravno ko sem prihajal mimo, je izpregovorila Zganjarjeva Urša: »Prvi, ki pride mimo, bo moj!«

Kaj nam z dežele pišejo?

Iz Brd.

Kojsko. — (Kmet mora delati!) Tukajšnji brigadir je prestavljen v Podgoro. Tudi g. tajnik na občini bo menda šel preč. Za nas kmete je v času največjega dela najtežje to, da moramo čakati pred raznimi uradnimi sobami ure in ure. Notri se pa gospodje med seboj tiho ali glasno menijo. Naj se, samo da nas ne pustijo predolgo pred vrati.

(Prva briška mlekarna.) — V nedeljo, dne 21. julija se je vršil ustanovni občni zbor prve mlekarske zadruga v Brdih. V načelstvo so bili izvoljeni: Pintar Miha, predsednik; Lenardič Ivan, tajnik; Furlan Ivan, blagajnik; Simčič Silvester, nadzornik; Kretič Albin, Maurič Josip in Simčič Josip, odborniki. Zdaj je treba, da vsi živinorejci pristopijo k zadrugi. Brici ne smemo ostati za Tolminci, ki so tako lepo razvili živinorejo in mlekarstvo!

Števerjan. — (Brjarji. — Nuna Lujiža in še nekaj.) Hud je bil boj za letošnji Mohorjev ples. G. kurat na eni strani, Britovci na drugi, proti vsem je pa neustrašeno nastopil naš mojster Toni. Kakor vedno je seveda tudi letos zmagal on, mojster Toni namreč. Zmagovito so stopali njegovi konji po briških klancih, ko so vozili pod nadzorstvom par mož brjar iz Krmina. Naši fantje, tudi britovski ne, letos prvič po vojski, niso »kordali«. Tako je prav, fantje! Tudi za naprej tako storite! — Ples je letos na pritisk varnostnih mož v uniformi prej in bolj tiho končal kot druga leta. Ubogi godci so morali ostati kar brez večerje. Nuna Lujiža je bila še bolj vesela. Kdo pa more popisati veselje mojstra Tonija, ki sedaj hrani zadnje ostanke letošnjih črešenj!

Spod. Cerovo. — (Polomilo se je.) — Vse je bilo že pripravljeno v nedeljo. Brjar je bil lepo namazan, godci so že imeli nastavljene svoje

inštrumente; dekleta, izpodrecana čez kolena, so že stegala svoje nage roke po fantih in tudi vino in cvrtje je že lepo dišalo od Šandrota, pa ti pride mož postave ter ples prepove. To je že več ko preveč! Kdo bo pa stroške plačal?

Iz Reške doline.

Trnovo-Bistrica. — Umrl je v Reki v bolnišnici dne 28. 7. t. l. g. Pavel Jobbi, kancelist pri bistrski sodniji. Zapušča vdovo in 3 nedorasle otroke.

V Trnovem pri Il. Bistrici zelo spoštujemo nedeljo: pšenico žanjemo, seno sušimo, vozimo na vse pretege. Cel teden se ubijamo po polju kakor črna živina in sajasta mašina! Trnovskim ljudem (hvala Bogu ne vsem!) je morda žal, da ni Bog, ko je svet ustvarjal, delal 7 dni in osmi dan počival.

Dne 20. julija so iz Davosa v Švici pripeljali truplo gospe Vide Tomšičeve, soproge veletrgovca z lesom gosp. Viktorja Tomšiča. V pomladi življenja je angel ponesel dušo blage soproge in skrbne matere v božje naročje. Pogreba se je udeležilo nad 1500 ljudi. Bistrski moški pevski zbor se je s 3 žalostinkami poslovil od rajnice. Veliko vencev in šopkov so razni sorodniki in znanci ponesli na grob drage pokojnice. Na vse je legla globoka žalost!

S Pivke.

Šmihel. — (Nesrečna vas!) — V sredo ob eni uri popoldne je nastal tu požar. Goreti je začelo iz neznanega vzroka v skednju pri g. Ceju, trgovcu. Požar se je naglo razširil in v hipu je bilo radi močnega vetra devet hiš v plamenih. Komaj da so spustili ljudje živino na prosto. Veter je raznašal ogorke na drugi konec vasi in že so bile strehe tudi tam v ognju. Moških po večini ni bilo doma. Nastala je velika zmešnjava, ker je primanjkovalo vode. Ljudje so si pomagali

tudi z gnojnico. Prišla je čez čas landolska in hruševska brizgalnica, pa že par let sem cevi ni dovolj dolgih in še iz teh pušča povsod. Žalost in jeza zgrabi človeka, ko vidi, da gre toliko dragocene vode in moči v nič. Skrajni čas je, da se ob tako pogostih požarih poskrbi za brezhibno brizgalko s potrebno opremo. S škafi se je posrečilo omejiti ogenj, sicer bi bila izgubljena cela vas. Sosedne vasi so z vso vnemo pomagale. Priskočili so tudi delavci postojnskega vodovoda. Prihitelo je vojaštvo s častniki, ki so požrtvovalno sodelovali pri omejitvi požara. Postojnski gasilci so prišli z motorno brizgalko. Pa žal, da je že ogenj opravil svoje. Hvala vsem!

Škoda je velika. Ljudje so imeli večino sena že doma. Pogorelo je skupno devet hiš z gospodarskimi poslopji vred do tal; poleg tega še štiri gospodarska poslopja. Nekaj so bili zavarovani. — Naša vas je zelo nesrečna. Kar mi mlajši pomnimo, je že štirikrat pogorela. Leta 1888., 1904., 1922. in letos. Nekateri gospodarji so že petič pogoreli. Vse nam teče pred nosom: električna luč in vodovod. Mi sami pa smo brez varne luči in brez zadostne vode. Kako naj si po takih nesrečah potem pomagamo iz šmihelske revščine? Pomagaj Bog in dobri ljudje!

Št. Peter na Krasu. — Pred nedavnim časom je med gromom in treskom udarila strela v hišo Andreja Simčiča iz Radohove vasi. Omamila je njegovo ženo. 19. julija je tudi dobro namočilo. Tja proti Selcam je pa toča tako klestila po žitu, da stoji kosce skoro na mestu žanjice. Sedaj bi prav prišlo, če bi imeli poljedelci polja zavarovana.

Orehk pri Postojni. — V našo prijetno vas je prišel na odpočitek monsignor Slavec, kanonik iz Trsta, ki je bil pred nedavnim časom nevarno zbolel, pa se mu je obrnilo na bolje. Upamo, da se visoki gost dobro počuti med nami in da mu bo sveži zrak mnogo pripomogel k polajšanju in skorajšnjemu ozdravljenju, kar mu iz srca želimo.

Nič hudega sluteč, se približam. Že se je Urša zadrila:

»Janez, moj sil!«

»Kaj boš z mano, vendar vidiš, da sem prestar zate!«

»Nič prestar, vzamem te, Janez, in če lažiš po vseh štirih okrog! Pa še prav rada te bom imela!«

Nisem se hotel udati:

»Govore, da imaš od hudiča hudo ben jezik, Urša!«

»Ga mi boš pa na rajfelj polagal!« Bilo je to žrebljasto orodje nemškega pokolenja, s katerim so se trgale glavice od lanu, ali Uršin jezik — deniga desetkrat na rajfelj! — ne bi bil ukročen.

Tako sem postal žrtev dovtipa, kakor si ga terice rade privoščijo z moškimi, ki prihajajo mimo. Med sme hom sem moral odriniti.

Urša je še vpila za mano: »Le nikar ne obupaj, Janez, boš precéj priženil!

Dva otroka že imam in oba ti prinesem v hišo!« Sledil je grohot, da sem se bal, da kar tarnico raznese!

Pri jami je sedel Boštjan ter dejal zadovoljno:

»Med sršene si zašel! Pričakovali smo te, pa šele o božiču.« Na vprašanje, kaj dela mati, je pokazal na breg Karlovščice, kjer je prala pri tolmunu. Prinesli so južino, zato sva se lahko podala k perici.

Barba je radovedno vprašala: »Ali se ni kaj zgodilo, ko že danes prihajaš?«

Z Boštjanom sedeva na skalo. »Ne kaj se je zgodilo: Mlačanovo sem kupil!«

Oba sta se začudila; Boštjan pa je pametno izpregovoril:

»Devet tisoč si že dal, je gotovo vredno. Sedaj se pa vpraša, kdo ti naj gospodari? Lehko je rečeno: sem kupil, obdelovanje je pa kaj drugegal!«

Ponosno sem odgovoril:

»Sam bom gospodaril! Ne vem, čemu naj se ne preselim na Jelovo brdo!«

»No, pač —« je Boštjan še vedno dvomil, »par mesecev se že dela na kmetih, potem bo pa vrag, ko ne bo mesa, ne kofeta in ne belega kruha!«

Bil sem užaljen. Odgovoril sem bahato:

»Belega kruha bo pač lahko, saj je plačano, a denarja mi še precéj ostane!«

»Ni tako!« me zavrne izkušeni mož. »Če dan na dan ješ beli kruh, ga hoče jesti tudi družina. Če si kmet, bodi pravi kmet; če si pa gosposki kmet, se ti bajta že naprej podira!« Za nekaj časa sva obmolnila. Prvi se je zopet oglašil Boštjan: »Nazadnje pa še kako žensko privlečeš iz mesta!«

»Oženim se na Jelovem brdu!«

(Dalje.)

Kal pri št. Petru. — (Vodovod. — 300 letnica vaške cerkve.) Pravi, da smo z letino pri nas naj bolj srečni; in res se ne moremo prav nič pritoževati, ker do sedaj vse prav lepo kaže; tudi dežja nam Bog pošilja po potrebi, da ne čutimo prav nič suše. Vode nam sicer primanjkuje, a tega je kriv slabi vodovod, ki vsako toliko časa odpove. Čujemo, da si obč. načelnik prizadeva, da bi pomagala vlada ves vodovod od Košane do Kala temeljito popraviti, kar bi posebno nam veliko koristilo.

Letos se pripravljamo, da bomo slovesno praznovali 300 letnico naše vaške cerkve sv. Jerneja; v ta namen smo cerkev že okusno prenovili.

Razdrto. — (Smrt. — Letovišče. — Zapuščena fara.) Tu je umrl g. Kavčič Filip starejši. Bil je dolgo let župan velike hrenoviške občine in znana oseba. Trpel je od kapi skoro poldrugo leto. Bog mu daj raj!

Imamo mnogo letoviščarjev, vendar pa vsako leto manj. Bližnji Nanos in hladni zrak je kot nalašč za bližnji Trst. Zveza s poštnimi avtomobili je izvrstna. Stanovanja in postrežba sta dobra.

Veseli in hvaležni smo, da je č. g. hrenoviški kaplan pripravljen, prevzeti v kljub naporu nedeljsko službo božjo v našem oddaljenem Razdrtem. Bog povrni!

Selce pri Slavini. — (Toča.) — V petek 19. julija popoldne je našo in bližnje vasi obiskala velika nesreča. Po mučni vročini so se zbrali na nebu temni oblaki in vsula se je debela toča. Vničila je polja, posebno žitna, da je ostala sama slama. Zdrobila je fižol, peso in druge pridelke, le krompir si bo ponekod morda še kaj opomogel. Žalosten je pogled na razdejana polja. Prizadete so te-le vasi: Selce, Slavina (deloma), nekoliko Koče, Gradec, Petelinje, Nemška vas.

Grobišče. — (Strela.) — V soboto 27. 7. opoldne je udarila strela v hlev in v šupo posestnika Maverja. V hipu je bila vsa streha v ognju. Živino so rešili. Poslopje je pogorelo do tal. Ker so dekleta hitela v škafih donášati vodo iz bližnjih vodnjakov, se je posrečilo ogenj omejiti, da se ni razširil na sosedna poslopja. Na pomoč sta prišli požarni brambi iz Slavine in Poslojne in pomagali ogenj popolnoma udušiti. Škoda bo deloma kriča z zavarovalnino.

Iz idrijskega kotla in okolice.

Imenovanje. — Ker je bivše prostovoljno gasilno društvo prešlo v področje mestne občine, je mestni pošteat imenoval rudn. inž. g. Alojzija Caldano za načelnika mestnih prostovoljnih gasilcev.

Novi grobovi. — 25. jul. je umrl 70letni vp. rud. in posestnik Anton Šulgaj. — 26. jul. pa je umrl po dolgi boleznij 48 letni rudar Anton Bratuš. N. v m. p.

Tatvina. — Pret. nedeljo je šel pek. mojster Josip Kregelj z družino na kratek izprehod. To priliko je iz-

rabil neznan uzmovič, ki se je kljub belemu dnevu splazil skozi okno in odnesel večjo svoto denarja in nekaj kruha.

Nesreče. — V žgalnici se je z vrelo tekočino hudo oparil 34 letni rudar Feliks Brilej. — 29. letni rudar Josip Koler je pomagal porivati velik kmetijski voz drv. Pri tem se mu je spodrsnilo, da je padel in kolo mu je šlo čez levo stopalo.

Sp. Idrija. — Vsem božjepotnikom, ki pridejo 15. avgusta k Mariji na Skalco javljamo, da se bo spovedovalo že na predvečer in na praznik pred in med prvo sv. mašo. Prva sv. maša je ob 6. uri z govorom, ob 10. uri najprvo govor, nato običajno darovanje za cerkvene potrebe, nato velika slovesna sv. maša. Popoldne ob 2 in pol pete litanije z blagoslovom. Zagotovljeno je, da dobimo za to priliko enega gospoda iz misijonišča v Mirnu za pomoč. — Častivci Marijini, dobrodošli!

Govek. — Na Razpotju je umrl 70letni posestnik Jos. Lapajne. Bil je svoj čas znan gostilničar, ki je jako rad dajal ljudem razne nasvete. N. v m. p.!

Iz Vipavske doline.

Dobravljje. — (Stare korenine. Ogenj. Redek slučaj.) — V frakciji Hrobači je umrl pred kratkim Franc Hrobat v častiljivi starosti 87. let. Pokojni je bil v imenovani frakciji najstarejši mož, v Dobravljah pa je pripadal k oni mali četi spoštovanja vrednih starčkov, med katerimi je najstarejši že daleč prekoračil 95. leto in v čigar hiši živita poleg sina še vnuk in pravnuk, torej štirje rodovi. — V najhujši popoldanski vročini je 22. julija izbruhnil požar v hiši posestnika Franceta Hrobata: upepelil je ves zgornji del hiše, le spodaj stoječi hlev je ostal skoro nepoškodovan. — 23. julija pozno v noč pa je nastal ogenj v hlevu posestnika Antona Jerkiča, p. d. Štorovega. — Posestniku in bivšemu mesarju Leopoldu Hrobatu je krava dala trojčke. Pa je le prvo tele ostalo pri življenju, drugo je bilo povsem nerazvito, pravi nestvor, dočim je tretje poginilo brčkone med porodom.

Selo. — (Glasoraju onkraj morja.) — Pred par dnevi se je vrnilo nekaj naših izseljencev iz južne Amerike. Prav tako kakor je svojčas Novi list svaril pred izseljevanjem, tako tudi oni pravijo, da kdor ni dober in skromen rokodelec, naj ne hodi doli. — Sedaj, ko ni silnega dela, bi se pač lahko lotili poprave občinskih poti.

Poročila se je gospodična Cirilka Krkočeva z gospodom Josipom Srasijem, višjim delovodjem iz tržiških ladjedelnic.

Batuje. — (Zavetnica. — Eksplozija.) Zadnje nedeljo smo z veliko slovesnotjo praznovali god sv. Ane. Slovesnost je imela med farani še večji odmev, ker se je zvedelo, da obhaja naš priljubljeni dušni pastir svoj 40 letni mašniški jubilej. — Pre-

tekli teden je močna eksplozija prestrašila vse Batuje. Na zemljišču Antona Vetriha so namreč ležale zakopane granate. Vsled toplote so se razpočile. Kosi so žvižgali na vse strani. Odnoslo je v zrak kakih 100 m³ zemlje. Človeških žrtev hvala Bogu ni bilo.

Ozeljan. — Letos in lani so se Ozeljanci dobro postavili na cerkveni shod sv. Jakoba s štirimi oltarji na prostoru pred cerkvijo. Tudi združeni šmihelsko-ozeljanski moški zbor je pokazal viden napredek in vztrajnost svojih pevcev in pevovodij. Cerkev bi bila potrebna popravila, slišali bi tudi radi namesto revnega harmonija na koru in »hilzen« v zvoniku orgle in zvonove.

Iz Gor.

Tolmin in okolica. — (Dantejev spomenik.) — Delo za spomenik Danteju, ki bo stal v javnem vrtu v bližini ženskega konvikta, se je že pred časom pričelo. Odkrili ga bodo dne 8. avgusta z veliko slovesnostjo. Ob tej priliki bo mimogrede posetil Tolmin tudi prestolonaslednik Humbert.

Soča. — Zadnje čase je postalo v Soči zelo živahno. Včasih, posebno ob nedeljah, kar mrgoli v njej ljudi. Lepa je Soča, a tudi goljufiva. Pretekli teden bi bila kmalu zahtevala kar tri žrtve, da jih ni nekdo v bližini našel.

Vreme. — V petek zvečer se je bilo bati toče. Kobariški kot je postal teman in vse je kazalo za hudo nevihto. Potem pa se je vlil pri nas le blagodejen dež, ki ga je bila zemlja tako potrebna.

Smrt na kosa. — V petek 26. julija je umrla v visoki starosti 93 let M. Kavčičeva (p. d. Tomajščekva). Bila je gotovo najstarejša v Tolminu.

Velika nesreča. — V soboto, okoli dveh popoldne je razsajala v planini Razor pod Škrbino strašna nevihta. Strela je udarila v planino in ubila Poljubincem 22 glav goveje živine. Človeških žrtev, hvala Bogu, ni bilo. Le pastirja je malo ranilo. Ogromno škodo pa trpijo ubogi kmetje. Posebno so prizadeti tisti siromaki, ki niso imeli drugega kot tisto edino kravico, zdaj jim je pa še to strela ubila. Huda, res, je šiba božja.

Sužid. — (Odkod naše ime. — Gospodarstvo.) Že zadnjič se je nekdo v Novem listu ukvarjal, odkod pride ime Sužid. Pravi, da celo tisti, ki znajo več ko hruške peč, pravijo Sužid mesto Sežid, kar da pride od imena sv. Egidij. Drugi pa pravijo tako-le: Na vrišču (grič nad vasjo) je nekdo v davnih časih sezidal hišo iz golega kamenja (tako kot so kraške ograde), torej s suhim zidom. Iz besede suh' zid, je nastalo ime Sužid za naselbino pod grčem.

Zadnja toča in vihar sta nas tako udarila da smo morali žito kar požeti. — Naša mlekarna si bo v kratkem nabavila nove kotle. So bili res potrebni!

Podbrdo. — (Požar.) — V sredo dne 24. m. m. je vničil požar na Bači pet hiš. Ob 12 in pol ponoči, ko je vse trdno spalo, je začela goreti na vzhod-

ni strani hiše št. 16 ob poti nizka s slamo krita streha. Lajanje psa je zbudilo speče, da so se rešili iz hiše, ki je bila vsa v plamenu. Ogenj je naglo obšel tudi sosedne s slamo krite hiše. Ko so se ljudje zbudili, so bile strehe že v plamenu. Kar so v naglici zgrabili, so rešili, vse drugo je zgorelo; obleka, živež, oprava, nekaterim tudi denar in drugo, le živino so rešili. Na mesto požarja so pritekli hitro domačini, nekateri od javne varnosti, vojaštvo, ki se nahaja tu, ter so pomagali gasiti. Zlasti vojaki, ki so tudi čez dan, ko je bil požar že udušen, ostali na pogorišču, so veliko pomagali. Kako je ogenj nastal, se ne ve. Mnenje je, da je zažgala zlobna, maščevalna roka. Sreča, da je bilo tiho, mirno. Če bi bil veter, bi bila zgorela vsa vas. Pogorelci, ki so bili zavarovani za majhne svote, so nujno potrebni pomoči in podpore.

Iz Istre.

Podbeže. — Prvi glas). — Reček je glas, ki bi opisal našo vas, katera stoji na prijaznem gričku sredi rodovitnega polja. Če bi znali malo vpihati v svet, pa bi gotovo privabili kaj letoviščarjev. V nedeljo bomo imeli do večer praznik. Običajna maša je ob desetih. Letos jo mislijo prestaviti na osmo uro. Pa ljudje niso menda s tem zadovoljni. Stare navade! — Za naš praznik bomo še bolj veseli, ker se obeta obilna letina, če ne pride vmes kak bognasvaruj.

Jelšane. — (Požar.) — Še ni pozabljena strašna novica o požaru v Dolenjah, že so se pojavili plameni v majhni vasi Novi vasi. Posestnik Jurij Iskra po domače »Dujičev« je prenočil cigane. Ti so po nemarnosti zanetili ogenj na seniku in kar brž odnesli pete. »Dujičevim« je zgorel hlev in vse poljsko orodje. »Bončičevim« je zgorela hiša. »Kolarjevi« so ob hišo, lopo in kolarsko delavnico. »Tobakinovi« so zgubili hišo, ki so jo komaj lansko leto popravili.

Tudi v bližnji Rupi je razsajal rdeči petelin. Zgorela sta dva hleva. Osumili so neke zidarje, pa se je izkazalo, da niso krivi. — Hvala Bogu, da nas pri teh hudih nesrečah vsaj pogled na dobro letino tolaži.

Sv. Anton pri Kopru. — (Ljudsko slavje.) V nedeljo 21. julija smo obhajali slovesnost karmelske Matere božje. V majhni, a lepo preslikani cerkvi je imel č. g. župnik iz Kurbeta ganljiv nagovor. Procesi je se je udeležilo obilo ljudstva. Vodil jo je g. župnik s pomočjo bogoslovca Rondiča. Godba je tudi sodelovala: posebno je ugajala ljudem Vodopivčeva »Ti spev si moj.« Po slovesnosti smo šli v novo gostilno Della Savia. Tam smo tudi zvedeli, da bomo morda kmalu prišli do novih zvonov.

Dekani. — (Pozor, kopalci! — Slovo.) Odkar je pritisnila huda vročina, sili vse v Rižano. Prav! Toda kopalci naj bi ne delali take škode po senožetih in njivah!

Ker je tako vroče, imajo nekateri dober izgovor, da ne pridejo ob ne-

deljah k blagoslovu. Pri plesih je pa prav tistim menda dovolj hladno.

Že l. 1922. smo dobili nove zvonove kot vojno odškodnino. Veliki zvon pa je že počil in bo treba misliti na preslitev. — Od nas se poslavlja naš učitelj Ivan Benko. Starši in otroci so mu prav hvaležni za njegove nauke.

Ricmanje. — (Letina). — Glavni naš pridelek je trta. Toda kaj, ko pa ni letos nobene prave kupčije. To je dobro, da smo blizu mesta. Zato so se ljudje vrgli na vrtnarstvo. Hudo smo udarjeni, ker ne bo v družinah nič oja. Po 500 let stare oljke smo imeli, pa tudi te korenjake je vzešlo. Poestniki, ki so pridelali do 100 litrov olja, ga nimajo letos niti kaplje. — Včasih smo zaslužili dosti tudi z vožnjo. Do 50 naših volov je prej vozilo gramoz na ceste. Zdaj premore vas komaj 4 do 5 glav, a še te počivajo.

Zadnji dopis iz Ricmanj Loga ni v toliko točen, da bi vaščani le vsled lastne krivde zabredli v dolgove. So še drugi vzroki.

Predloke. — Letina ne kaže prav slabo. Turšica se lepo razvija, trta tudi. Krompirja še nismo izkopali, precej ga bo. Saja, hrušk in jabolk, pa je prav malo. Tudi od nas jih je šlo nekaj v Ameriko. Denarja je od tam došli prav malo.

Kubed. — (Prvo sv. obhajilo. — Napajališče.) Zadnje nedeljo so imeli naši malčki prvo sv. obhajilo. Ganljiv je bil govor, ki ga je imel naš g. župnik nanje. Prav je, da so tudi starši pristopili k mizi Gospodovi. Ni pa prav, da so se nekatere radevedne ženske tako gnetle v otroke. — Za naše napajališče se nobeden ne zmeni, da bi ga očistili. Če se vaško predstojništvo ne bo zganilo, bomo morali goniti napajat v eno uro oddaljeno Rižano.

S Krasa.

Dane pri Sežani. — (Za in proti novemu koritu.) — Pred kratkim smo napravili novo napajališče. Pri čelu sta nam šla na roko občina in kraški vodovodni konsorcij. Ko so nabirali podpise za napravo korita je bil vsak zadovoljen žrtvovati nekaj liric. Sedaj se pa čuje, da delajo nekateri na ta račun po tobakarnah in gostilnah razne opazke, kar ni prav.

Opaža se že delj časa, da so med nami ljudje, ki bi radi zasejali razpor med vaščane. Tega v prejšnjih časih ni bilo!

Nektera danska dekleta, ki so nekdanj ob nedeljah kolesarila za kratek čas proti Senožecam, sedaj pridno doma telovadijo z metlo.

Šagre pri nas letos še ni bilo, ker imajo danski fantje mačka v žepu!

Tomaj. — (Lepota fare in cerkve.) Pred kratkim me je pot privedla v prijazni Tomaj. Ko sem si »na oglu pri Matildi« kupil »fajercajh« in tobak, sem ubral pot po stnem klanecu navzgor proti tomajskemu Tabru. Ker mi je pričel želodec pošteno kruliti, sem se spotoma oglasil pri tomajskem gospodu Binetu, ter ga po-baral, če ima kako kost za pod zob.

Ker ni imel nič takega pri rokah, mi je postregel s pristnim kazeljskim sirom in z bučo tomajskega terana, ki mi je pričel kmalu lesti v plešasto betico! Ko sem se okrepčal ter si ogledal obširno župnijsko knjižnico in farovž, sem si šel ogledat še nanovo popravljeno in preslikano tomajsko župno cerkev. Stopivši v cerkev sem se čudil prekrasnim slikarijam, katere je pred kratkim izvršil slikar Tone Kralj. Popisati vsako posebej bi bilo preobširno. Kogar zanimajo te izvrstne slikarije, si jih lahko sam ogleda. — Na oglu sem čul, da se v cerkvi nahaja slika, ki predstavlja kako so Kraševci sv. Petru »pršut« ukradli. Te slike sem zastonj iskal, ker je ni bilo. Doznan sem takoj, da so me »na oglu« za nos vlekli!

»Tomajski Tabor« leži nekako v sredini gorenjega Krasa, raz katerega se nudi gledalcu diven razgled daleč na okrog. Zdi se, da se nahajaš kje na zelenem Štajerskem, ne pa v srcu kamenitega Krasa!

Sežana. — Za občinskega načelnika (podeštata) naše občine je tržaški prefekt imenoval bivšega obč. komisarja E. Graziolija.

Skopo. — Drugje že pravijo, da poljski pridelki dobro kažejo, mi pa povemo, da nam je suša dosti vničila. Dobro izhajajo tisti, ki delajo v kamenolomih ali ki imajo kake podpore. Dobro bi bilo, če bi občinsko vodstvo vpoštevalo gospodarsko stanje posameznikov pri odmeri občinskega davka.

Kopriva na Krasu. — (Sv. Elija.) Predzadnje nedeljo smo praznovali god sv. Elije. V pridigi smo čuli, da je mogočen priprošnjik za dež. Cerkev sv. Elije v Koprivi je stara že 110 let. Prej je stala na Brjah pri Koprivi. Danes je tam le neko znamenje. Elijevo slko v njem je neki neroden slikar preslikal pred 20 leti. Še pred 70 leti se je ljudstvo kaj rado zatekalo v procesijah k sv. Eliji za dež. Danes pa rajši pleše.

Gorjansko. — Dne 29. julija je umrla komaj 16-letna deklica edinka Olga Dugulinova. Bolehala je na sušici. Mir njeni duši!

Komen. — (»Umestna« naprava.) V nedeljo 28. t. m. smo imeli javni ples na novem cementnem tlaku, ki je bil nalašč za plese zgrajen ne vem od koga baje za 6000 lir. Plesalcev je pa prišlo le malo. Pritiska pač suša tudi na žepe. Na drugih pridelkih se že itak močno pozna.

Sveto. — (Dolgi prsti.) — Preteklo nedeljo smo imeli običajno procesijo sv. Rešnjega telesa. Vse je pomagalo, da se slovesnost povzdigne. — Zadnje čase opažamo vedno več poljskih tatvin. Pa tudi v hiše je že zlezla tatinska drhal. V eni hiši so odnesli kruh, v drugi pa obleko in čevlje. Menda niso od daleč. — Fižol že bere mo, krompir se stiska. V bližnji Škrbini je pa pretekli petek tako lilo, da bi kmalu povodenj nastala. — Jazbeci in zajci tudi delajo po polju dosti škode. Zvečer jih čakamo, a žival je urnejša kot mi.

Kaj se sliši po svetu.

Strel na luno.

Ze 17 let je svet čakal, in tudi par bravcev Novega lista, kdaj bodo izstrelili raketo na luno. Oni dan jo je profesor Goddard v Ameriki izstrelil. Do lune pa raketa ni prišla, ker se je v višini 500 metrov s strahovitim pokom razpočila. Ljudje v okolici so vsi prestrašeni začeli bežati. Šele vojaštvo in ognjegasci so ljudi prepričali, da gre le za profesorjev poskus. Goddard skrbno čuva svojo iznajdbo, zlasti pline, ki s svojimi zaporednimi eksplozijami poganjajo raketo v vseмирje.

Stanovanja v oblakih.

Grški pisec burk Aristofanes se je v neki svoji igri delal norca iz ljudi, ki menijo, da žive v oblakih. Danes se ne bi več, ker v resnici že zidajo stanovanja, ki segajo v oblake. Vsaj v Ameriki je tako. Brata John in Edward Larkin sta naredila načrt za nebotačnik, ki bo 390 metrov visok. To rej bo za 90 metrov višji nego do danes najvišje poslopje sveta Book Tower v amerškem Detroitu. Ta nova hiša, ki se bo zvala Larkinov stolp, bo imela 110 nadstropij. Prostora bo no tri za 30.000 ljudi; za eno celo Gorico, brez priključenih občin.

Noč brez zvezd.

Pred kratkim so se učenjakarji sprli med sabo, kaj bi bilo, če bi se naenkrat vse zvezde upihnilo. Najbrže bi bila tema kot v kozjem rogu. Pa ni res, vstane zvezdogled Houllevigne v Parizu. On pravi, da zvezde dajo le tri desetinke nočne svetlobe; brez lune, kajpada. Nekateri so mnenja, da razen zvezd, ki jih opazimo s teleskopi, obstajajo v vsemirju še druga osolnčja. Torej še druga velika solnca in svetovja, ki dajejo od sebe svetlobo. Toda če bi bilo to res, potem bi se njih žarki tako lomili, da bi bila naša noč 200.000 krat svetlejša kot imamo danes dan. Ker pa to, kot vsi vemo, ni res, je Houllevigne s svojimi prijatelji mnenja, da mora biti naše osolnčje (solnce s planeti, luno, našo zemljo itd.) od drugih osolnčij močno oddaljeno. — Tem učenjakom se bo še v glavi zatomnilo, če bodo vse to študirali.

Ljudstva v Rusiji.

Malo je manjkalo, pa bi se bil 400 milijonski kitajski narod zgrabil z Rusi zastran mandžurske železnice. Kitajci, mogočen narod, a notranje razkrojen radi borb vlastoželjcev, bi stopil proti sovjetskim armadam sestavljenim iz 187 različnih narodnih skupin, ki govore 151 različnih jezikov. Toda vse te veže trdna vojaška disciplina.

Samo eden brezposeln!

Kneževina Liechtenstein ni prav velika, saj prideš v šestih urah z enega konca do drugega. Toda vendar je to dežela, ki ne pozna revščine. Lansko leto je mela državna blagajna 625.000 frankov dohodkov, dala pa je več le 553.000 frankov. Med temi izdatki je vključenih tudi 80 frankov, ki so jih izplačali v enem tednu edinemu brezposelnemu v državi.

Ti tiček, til!

Na tramvaj št. 22 v Milanu je čakala oni dan gruča ljudi. Naenkrat opazi nekdo mladega fanta ob cestni svetiljki, ki je postajal zmeraj bolj blede, dokler se ni zrušil nezavesten. Vsi so skočili k njemu in se niso več zmenili za tramvaj, ki je medtem privozil. Čez nekaj časa se je mladenič zavedel in je pripovedoval, da že štiri dni ni imel gorkega v ustih. Usmiljeni ljudje so brž zbrali nekaj denarja, da bi si fant kupil kosilo.

Popoldne istega dne je nekdo izmed gospodov, ki so fantu dali denar, prišel mimo neke pekarnice. Pred vrati se gnete radovednežev, notri pa močijo nekega nezavestnega mladeniča. Ko pride k sebi, začne: »Že štiri dni nisem imel...« Fant je bil isti kot danes. Usmiljena srca so zopet zbrala denar in mladenič zgine.

Ta gospod mu sledi. Mladenič se ustavi pred neko mesnico polno ljudi. Naredi vse kot zjutraj in popoldne. Toda ko se je prebudil iz omedlevice, je že stal pri njem orožnik in je vlekel iz njegovih žepov prstane ure, nogavice, čokolado, bankovce. Ko je orožnik potegnil iz torbe še železne zaplestnice, bi prefrigani poba pa res skoraj omedlel.

Prezeti paglavci!

Mestni očetje v nekem bavarskem mestu so mestni blagajnici zamašili luknje na poseben način. Na vse ogle so postavili stražnike z urami v rokah, da nadzirajo prehitre šoferje in jih pošteno kaznujejo. Naenkrat so pa opazili, da so vsi šoferji postali nekam pametni. Nobeden ne dirja več. I, kako bi, ko so pa nadobudni mest-

ni paglavci že zunaj mesta ustavljali avtomobile z rdečimi zastavicami in jim povedali za dobro nagrado, kaj jih čaka v mestu, če bodo dirjali.

Srečo zbira...

Neki veleposestnik v Kaliforniji rad zbira tri in štiriperesne deteljice. V njegovi zbirki je ena celo z osmimi peresi. Ostale je poklonil v dar amerškemu predsedniku Hooverju. To je pa za se obdržal.

Smola.

Uradniška para Peter Smola je imel že več nesrečnih dni. Toda o tem je prepričan, da je imel oni dan še prav posebno smolo.

Prekasno se je zbudil. Ko se je obušal, se je vrstica pretrgala; gumba za ovratnik ni mogel najti. Ko se je končno oblekel, sede k zajutрку, pa mu žemlja tako nesrečno pade v kavo, da si je belo srajco vso ponesnažil. Niti zakleti ni imel časa, pa pride pismonoša z brzovjavo, da pride k njemu v goste stara, sitna teta. Komaj je na ulici, vidi, da ga je brzovjav prav toliko zamudil, da mu je tramvaj pred nosom ušel.

Smola jezno odkoraka po vročem pločniku; zamudil je službo že itak. Nenadoma je opazil, da je zgubil desno rokavico. Da, tam blizu mosta jo je mogel zgubiti. Gre nazaj; nič. Se ozira, nič. Jeza popade Smolo nad tako smolo. Zgrabi še levo in jo zaluča čez most. Po tem maščevanju nad smolo, se je Smola čutil olajšanega. Pokazal je, da je vendarle on gospodar položaja in ne kaka neumna rokavica.

Ko je prišel Smola opoldne iz urada domov, je našel desno rokavico na umivalniku... Da, da, to je bila res smola.

Tržni pregled.

Žita in moka: Že zadnjič smo pisali (glej številko 15), da se je cena pšenici v Ameriki znatno zvišala, in sicer radi zakona, ki je bil sprejet v Zedinjenih državah za pomoč kmetovalcem. Tekom zadnjega meseca so se cene nadalje zvišale, čemur je vzrok na splošno slabša letina, kot so jo pričakovali. Posebno slabo letino so imeli v Kanadi, kjer je vničila huda suša velik del letine. Znano pa je, da je kanadska pšenica najboljša na svetu in da jo mlini nujno potrebujejo, če hočejo napraviti prvovrstno moko. Precej slabo kaže letina tudi v Južni Ameriki, kjer pa je pšenica še zelo majhna, ker imajo tam zimo, ko je pri nas poletje.

Če pa ni v Ameriki pšenica po ceni, ne more biti po ceni niti drugod po svetu, saj so ameriške države Kanada, Zedinjene države in Argentinijska glavne zalagateljice s pšenico celega sveta. Iz tega razloga ima pšenica višjo ceno tudi na evropskih trgih, kot je bila pred mesecem. Trgovina na evropskih trgih ni sicer posebno živa razen na Madjarskem, v Rumuniji in v Jugoslaviji, kjer je vse polno inozemskih tr-

govcev, posebno iz severnoevropskih držav.

V Italiji je cena pšenici od zadnjega poročila nekoliko padla, kar je predvsem posledica velikih ponudb nove žetve, s katero silijo kmetovalci na trg, ker potrebujejo denar.

Cene so danes sledeče (za 100 kg v lirah):

mehka pšenica	od 124 do 126 lir
trda pšenica	od 136 do 143 lir
koruza (franko Trst, na vagone)	od 88 do 90 lir
rž	od 95 do 100 lir
ječmen	od 98 do 100 lir
oves	od 100 do 106 lir
bela moka št. 1	178 lir
bela moka št. 0	188 lir
bela moka št. 00	210 lir
koruzna moka	105 lir

Živina: V zadnjem času se trg z živino ni mnogo spremenil. Cena je rajši bolj šibka kot trdna. Odrastla živina ima ceno od 4 do 4.50 lir za kg žive teže, teleta so po 5 do 5.50, mladi prešiči po 90 do 120 lir za glavo. V Milanu prodajajo debele prešiče po 6.50 do 7 lir za kg mrtve teže.

Krma: Skoraj širom cele dežele je seno že spravljeno, pokošeni še niso samo planinski travniki. Pridelek sena je bil v splošnem zelo pičel, otava kaže srednje, ker ji je mnogo pomagal zadnji dež, ki je kmetovalcem vsaj deloma odvzel skrb pred tako sušo, kot je bila lani.

Četudi je bil pridelek krme bolj pičel (mnogo pod lanskim), vendar niso cene posebno visoke. Dobro seno stane danes na tržaškem trgu okoli 40 lir, na goriškem pa 28 do 32, slabejše seno ne doseže večkrat niti 24 lir za kvintal. Vzrok nizkim cenam je velikansko pomanjkanje denarja.

Slama ima v notranjosti nizko ceno, in sicer stane komaj 9 do 12 lir kvintal, pri nas pa stane okoli 15 do 18 lir, a je ni mnogo na trgu, ker je pri nas v splošnem zelo malo žita.

Otrobi (pšenične) stanejo danes 70 do 72 lir, orehove tropine in sojina moka pa okoli 105 lir za kvintal.

Vino: Širom cele Italije so cene vinu tekom zadnjega meseca padle za 20 do 40 lir pri hl, čemur je glavni vzrok dobra letina, katero pričakuje skoraj cela kraljevina, četudi je zmrznilo približno 15% trt. V splošnem se ne bo pridelalo več vina kot lani, zato pa ne bo letos ogromnih množin slabega vina, ki ga je dala lanska trgatev in ki še vedno otežuje trg z vinom. Vlada je sicer olajšala določbe glede uporabe tega vina za žganje, a na podlagi samo tega vladinega ukrepa ne bo mogoče porabiti vseh milijonov hl slabega vina, ki je v kletih na poti novi trgatevi.

Tudi pri nas se v splošnem pričakuje prav dobra vinska letina, posebno kjer ni napravila toča obilne škode. Pričakuje se v splošnem izborna kapljica. Tekoče cene so tudi pri nas padle za 20 do 30 lir pri hl in danes so sledeče cene:

Kraškega terana je v splošnem malo, cena mu je 4 do 4.50. Briške rebule je mogoče še kakih par sto hl po okoli 2.80, več je vipavskega vina po 2.30 do 2.50, zgornje vipavsko je tudi cenejše, v Istri se dobi belo po 1.50 do 1.80, črno pa po 1.60 do 2 liri za liter.

Mleko in mlečni izdelki imajo v splošnem nekoliko boljše ceno, kar je za ta letni čas tudi umljivo. Cene so v zadnjem mesecu zrastle za kakih 5%.

Modre galice potrebujejo kmetovalci prav malo več in sicer le za škropljenje letošnjih cepičev. Cena je galici znatno padla in danes jo prodajajo na drobno tudi po 2.30 do 2.40, na debelo se jo dobi celo po 2.15.

Umetna gnojila: Precej živa je trgovina s tomaževo žlindro po cenah od 30 do 32 lir franko Trst. Tvornice superfosfata še niso javile cen za jesensko setev, a gotovo bo cena okoli 24 do 25 lir za kvintal. Amonijev sulfat za jesen stane približno 110 do 115 lir.

Sadni trg: Blaga je v splošnem prav malo. Desetkrat toliko ga bi bilo mogoče prodati, predvsem v inozemstvo. **Breskev** pride na goriški trg dnevno komaj kakih 5 kvintalov po ceni 3 do 5 lir za kg, v Trstu so po 2.50 do 3.80. Cena **jabolkam** je tretnotno nekaj višja kot prej. V Trstu

jim je cena 1.80 do 2.60, na goriškem trgu pa doseže dnevnih približno 5 kvintalov jabolk ceno od 1.50 do 2 lir za kg. **Renklodov** in boljših **sliv** ni več. Cena jim je bila 2 do 3 lire. Največ pride na sadni trg **hrušk**, in sicer v Gorico kakih 20 do 30 kvintalov na dan. V Trstu prodajajo hruške po 1.50 do 1.60, v Gorici pa debele vrtolanjke po 2, enako tudi figovke, salcburgerce in druge pa po 80 stotink do 1.50 za kg. **Smokve** (prvi rod) končujejo in gredo po 2 do 2.50 lir za kg.

Grozdje: Na tržaškem trgu se je

pojavilo prvo istrsko grozdje že okoli 20. julija, na goriškem pa domače grozdje teden pozneje. Cena mu je sedaj 2.80 do 3.50.

Krompir ima nekoliko več kupčije in mu je tudi cena za malenkost zrastle. V Trstu je cena krompirju na debelo 40 do 45 lir, v Gorici pa 35 do 40 lir za kvintal.

Zelenjadni trg: Trg je preobložen s **kumaricami** po 30 do 40 stotink, s **paradižniki** po 20 do 30 stotink in precej je tudi **fižola v stročju** po 70 stotink do 1 lire za kg.

O Zadružni zvezi v Gorici.

»Kar se tiče upravljanja javnega denarja, zahtevam največjo marljivost in skrajno tankovestnost, zakaj denar ljudstva je svet.«

(Mussolini, 5. jan. 1927.)

V zadnji številki »Novega lista« smo priobčili pod naslovom »Poslano« članek, v katerem so tiskani številni očitki proti upravi starih načelnikov Zadružne zveze. Komisar komendator Petrella trdi, da so stari načelniki slabo gospodarili in tako spravili Zvezo v veliko nevarnost. Najhujša napaka starega načelstva je po mnenju g. Petrelle v tem, da je Zveza posojevala denar Čevljarski zadrugi v Mirnu, Katoliškem tiskovnemu društvu v Gorici ter Zvezinemu mlekarskemu podjetju v Trstu. »Te tri tvrdke« — je rekel dobredno Petrella — »so porabile nekaj več kot 2 milijona lir in precejšnji del tega kapitala se mora smatrati za izgubljenega.« Zadružna zveza je bila januarja 1928., ko jo je komisar prevzel, baje v »naravnost pogubnem stanju«.

Ti očitki so tako težki, da ni mogoče nanje molčati. Ker gre tu za denar ljudstva, imamo sveto pravico in tudi dolžnost, da se branimo in položimo javnosti račun o svojem delu.

Nepozabna zasluga.

Predvsem se mora zdeti vsakemu resnemu opazovalcu že to čudno, da se komisarjeva kritika omejuje izključno na grajo in nima niti besede priznanja za ogromno delo, izvršeno od starih načelnikov za naše zadružništvo.

Javnost se pa še dobro spominja, kako so bile po vojni skoro vse naše zadruge v razvalinah. Manjkale so knjige, ki so se v vojni zgubile, manjkali podeželski voditelji, velik del denarja je bil onstran meje, zakaj ob zamenjavi denarja se je zamenjal v lire le likviden denar v blagajnah, dočim so ostale nezamenjane vse naložbe pri denarnih zavodih v bivšem vojnem zaledju. Zadružna zveza in njene članice so imele skoro 8 in pol milijonov kron ali nad 5 milijonov in pol lir mrtvega kapitala izven državnih mej. Ko je pa leta 1924. prišla končno izmenjava, se je izmenjal samo kapital brez naraslih obresti, četudi so članice in Zveza plačevale od tega denarja ves čas svojim naložnikom obresti. Če izračunamo obresti po 6%, pomeni to letno zgubo 300.000

lir: v 5 letih so torej Zveza in članice izgubile 1 milijon in pol lir. Zveza sama je imela pri zamenjavi denarja in radi drugih od nje neodvisnih vojnih dogodkov okoli 350.000 lir zgube. Da je kljub takim obupnim razmeram naše zadružništvo ostalo trdno in neomajeno, je neizbrisna zasluga starih načelnikov, katerim je radi tega vsa dežela hvaležna. Poudariti je treba, da je staro načelstvo doseglo izmenjavo po triletnem napornem delu, ki je voditeljem naših zadrug še v živem spominu. S tem je rešilo naše zadružništvo gotove propasti. Stari načelniki so gospodarili tako dobro, da so pokrili v par letih vseh 350.000 lir Zvezine zgube in izročili povrhu komendatorju Petrelli še 250.000 lir rezervnega zaklada. Stari načelniki so prigosodarili torej Zvezi 600 tisoč lir. Ko se delo starega načelstva kritizira, je človeško in pravilno, da se take stvari ne zamolčijo.

Za naše poljedelstvo.

Pravičnost zahteva nadalje, da ne pozabimo, kaj so stari načelniki naredili za naše kmetijstvo. Leta 1922. so ustanovili strokovni mesečnik **Gospodarski list**, ki je učil kmete gospodariti. Prvi v naši deželi je začel list propagando za nasade breskev in dosegel popoln uspeh. Breskve nosijo danes našim kmetom letno stotisoče dobička, ki ga prej dežela ni imela. **Gospodarski list** je v času, ko še ni bilo uradne žitne bitke, započel borbo za intenzivnejše pridelovanje žita v naši pokrajini. Njegova zasluga je, da so se vpeljale v naše kraje odbrane vrste pšenice, kot sta **Gentile rosso** in **Arzido**. Načelstvo Zadružne zveze je nabavljalo že tedaj, ko ni bilo še uradne žitne bitke, kmetom potrebna semena. Samo ti dve goli dejstvi govorita jasno, kako koristen je bil **Gospodarski list** za naše poljedelce.

Ko je g. Petrella postal komisar zveze, je bil eden izmed njegovih prvih ukrepov ta, da je list zatrl. Ali je bilo to v korist zadružništvu in gospodarstvu, nai sodi javnost.

Stari načelniki se pa niso bavili samo s strokovnim poukom, temveč so dobavljali kmetom tudi najrazličnejše

potrebščine. Preko blagovnega oddelka se je širila v deželi raba umetnih gnojil, odbranih semen, močnih krmil, strojev in tako dalje. Zasluga starega načelstva je, da so kmetovalci Julijske Krajine mogli po vojni zamenjati in obnoviti semenski krompir, in da so se vpeljale tudi nove vrste tega sadeža, ki so danes po deželi precej razširjene in cenjene. Postrežba je bila točna in redna, cene zmerne, kmetje so bili zadovoljni. To dokazuje napredek blagovnega oddelka. Nakupljene ga in prodane blaga je bilo

v letu 1924.: 3.684 q za 312.000 lir;
v letu 1925.: 7.708 q za 1.200.000 lir;
v letu 1926.: 20.100 q za 3.473.000 lir;
v letu 1927. je blagovni oddelek zopet napredoval; ker je pa načelstvo bilo medtem odstavljeno, nimamo številke na razpolago. Že iz zgornjega je razvidno, da so stari načelniki v par letih denarno vrednost blagovnega prometa **več ko podesetorili** (od 312.000 so prišli na 3.473.000 lir), kar pomeni ogromen napredek. Blagovni oddelek je prinesel dobičke kmetom, bil pa je tudi zelo važen vir dohodkov za Zvezo.

Komendator Petrella je takoj po imenovanju sklenil, da ukine blagovni oddelek Zveze; in ji tako odrezal poglaviti vir dohodkov.

Šele po kakem pol letu je uvidel svoj usodni pogrešek in vpeljal zopet blagovni oddelek, čeprav je prej radi blagovnega oddelka stare načelnike ostro napadal.

Tri tvrdke.

Po tem uvodu pridemo k glavnemu očitku, ki ga naperjajo proti starim načelnikom. Po trditvi komisarja Petrelle je Zveza zašla »v slab položaj edino zato,« ker je posojala denar Čevljarski zadrugi, mlekarnam v Trstu in Kat. tiskovnemu društvu. Te tri tvrdke »so porabile nekaj več kot dva milijona lir in precejšen del tega kapitala se mora smatrati za izgubljenega.« Tako se je glasil očitek na občnem zboru 14. t. m.

Izjavljamo, da je ta trditev neresnična, o čemer se bodo bralci kmalu prepričali.

Začnimo s Katoliškim tiskovnim društvom. To društvo, ki je last duhovščine naše dežele, je najelo pri Zvezi okoli 800.000 lir posojila, da je nabavilo stroje in uredilo tiskarno. Da je ta denar varno in dobro naložen, je razvidno že iz besed samega komisarja Petrelle, ki je rekel na občnem zboru: »Katoliška tiskarna je uredila svoj dolg, ki ga tudi odplačuje, kar se ji mora šteti le v čast«. Kako more g. komisar govoriti o treh tvrdkah, če sam koj nato eno izmed teh treh tvrdk izvzame in jo celo javno pohvali, češ da vrši točno svoje dolžnosti do Zveze? Da si s tem sam nasprotuje, je jasno in so ljudje to takoj opazili. Ostaneta torej dve tvrdki. Od 2 milijonov, katera je staro načelstvo baje slabo naložilo, odpade torej več ko tri četrt milijona lir. To niso malenkostil. Da je g. Petrella kljub temu govoril o treh tvrdkah in o 2 milijonih je zelo čudno in si nekateri ne znajo razlagati.

K sklepu pripomnimo še sledeče: Naloga Zveze je, da svoj denar kje varno in z dobičkom nalaga. To je njena dolžnost. Ker je denar pri K. T. D. varen in nosi Zvezi višje obresti, kakor če bi ga bila naložila pri kakem denarnem zavodu, zato pomeni posojilo, ki ga je Zveza dala tiskovnemu društvu zanjo in za članice samo očitno in neizpodbiten dobiček.

Tako stoje stvari glede prve tvrdke. Ostaneta še dve, katerima je staro načelstvo posodilo 1 milijon 317 tisoč lir.

Mlekarska organizacija.

Začnimo z mlekarskim podjetjem v Trstu. Da bo javnost bolje razumela, zakaj gre, moramo povedati, da smo mlekarsko podjetje v Trstu ustanovili radi tega, ker so različni trgovci in prekupčevalci z maslom in sirom izkoriščali naše mlekarske zadruge in mlekarje po deželi. Smatrali smo za svojo dolžnost, da pomagamo kmetu, s tem, da ga organiziramo in spravimo njegovo blago na trg po ugodni ceni. Naše mlekarske zadruge je bilo treba koncentrirati in jim ustvariti razprodajalno v Trstu, da se osvobodimo odvisnosti od vmesnih prekupcev. Zveza je ravnala iz globoko socialnih nagibov in ne radi lastnega trgovskega dobička. Že prvo leto, to je leto 1925., je prineslo vidne uspehe. Ko je Zveza meseca marca začela kupčijo z maslom, je že v teku enega meseca dosegla, da so se cene maslu dvignile od 15 na 17 lir za kg. Naši mlekarji so zaslužili na vsaki kili 2 liri več ko prej. Če računamo, da se je takrat izdelalo tedensko 30 kvintalov ali 3000 kg masla in če vpoštevamo 2 liri na kg, je znašala višja cena, ki so jo mlekarne dobile, tedensko 6000, mesečno 24.000 ali letno 300.000 lir. Ogromen pomen tržajske razprodajalne se vidi najboljše iz tega, da je v letu 1926. odkupila od naših mlekarskih zadrug za nad poldrugi milijon lir masla. Kakšen dobiček so imeli od tega člani zadrug, lahko vsakdo vidi. Zgodovina našega združništva nas na uči, da je kupčija z mlekarskimi izdelki težavna in kočljiva stvar. Krize so skoro neizogibne. Tako je poletje 1927. prineslo tudi nam krizo, ki je pa bila ravno na tem, da se premaga, ko je bil imenovan za komisarja Zveze g. komendator Petrella. On načelnikom hudo zameri, da so posodili mlekarskemu podjetju v Trstu 127 tisoč lir. Če pa pomislimo, da so zadržniki imeli od nastopa Zveze na stotisoče lir letnega dobička, je ta svota malenkostna. Tudi ko bi bili morali mlekarji poravnati vseh 127 tisoč, lahko vendar trdimo, da je bilo delo Zveze za živinorejce naše pokrajine koristno in da se je izplačalo. Mlekarji bi bili samo vrnili majhen del dobičkov, ki jih jim je preskrbel Zveza.

Združna zveza pa ni tega od njih zahtevala, temveč je bila pripravljena, da sama krije morebitne zube iz ostalih svojih dobičkov. Bistvo združništva je ravno v tem, da svoje dobičke obrača po možnosti zopet v prid članov in splošnosti. Ako bi bila

Zveza žrtvovala tudi še večje svote mlekarskemu združništvu in pomagala tako kmetom v boju za gospodarsko osamosvojitev, bi ravnala s tem samo v duhu svojega programa. V tem se razlikuje duh ljudskega združništva od kapitalizma.

Starim načelnikom so hudo zamerili, da so naložili pri mlekarski organizaciji 127.000 lir. Zdelo se je, kakor da je vse to zgubljeno.

Kaj so naredili pa novi voditelji mlekarske zveze? Kako se je razvila uprava pod vodstvom komisarja Petrelle? Posojilo 127.000 lir se je **pozmožilo za novih 196.000!** In gospod Petrella je na občnem zboru naznanil, da se bo ta kredit povišal še za novih 50.000 lir. Stari načelniki so posodili 127.000, novi upravitelji so pa dolg kar **potrojili**. Če očitajo starim načelnikom, da je ta denar zgubljen, potem je gotovo težak pogrešek, da so oni sami žrtvovali četrt milijona ljudskega denarja. Ako je pa njihov denar varno naložen, potem je bil še mnogo bolj varno oni starega načelstva, ki znaša le tretjino vsega posojila. Vsak očitek starim načelnikom je zato očitno krivičen.

Čevljarska zadruga v Mirnu.

Tako smo prišli k tretji in zadnji tvrdki. Ko se je Čevljarska zadruga vrnila po vojni na Goriško, je izgubila radi novih državnih meja skoro vse dosedanje trge. Nehal je izvoz čevljev v Dalmacijo, v Bosno in Hercegovino in na sever. To je bil strašen udarec! Ravnateljstvo Zadruge se je odločno lotilo reorganizacije, iskalo novih trgov. Podjetje se je začelo polagoma razvijati. Razprodaja čevljev je zrastle od letnih 10.000 parov v l. 1921. na 25.000 parov v letu 1926. Ko je Zadržna zveza videla, da čevljarsko podjetje kljub vsemu lepo napreduje, ga je začela financirati. Zveza ni mogla dovoliti, da propade združno podjetje, ki si je v dvajsetletnem delu pridobilo velikih zaslug za čevljarsko obrt naše dežele in dajalo dve desetletji kruha Mirnu in okolici. Podjetje se je razvijalo ugodno, dokler ni prišlo leto 1927. z revalutacijo lire. Vlada je zvišala vrednost denarja, cene industrijskim izdelkom so čez noč padle. Kakor vse ostale tovarne v državi je morala tudi Čevljarska zadruga prodajati čevlje pod lastno ceno. Pri tem je izgubila **brez najmanjše lastne krivde več ko 250.000 lir**. Radi splošne gospodarske krize so mnogi dolžniki Zadruge šli na boben in ustavili plačevanja, velik del trga je bil izgubljen. To je bil čas, ko je v Italiji prišlo do splošne krize čevljarske industrije. Ali so bili morda te gospodarske krize krivi načelniki Zadržne zveze? Staro načelstvo se je lotilo nemudoma dela, da reši krizo Čevljarske zadruge s kolikor mogoče majhno zgubo. Izdelalo je v sporazumu z odborom Zadržne načrt, po katerem bi se bil obrat omejil na dobičkanosne prodajalne in bi Zadruga razprodala ostale zaloge čevljev, da z njimi zmanjša svoje dolgove. In res je Zadruga do julija 1928. odplačala pri Zvezi in ostalih upnikih za približno 500.000 lir dolga.

Ko je komisar prevzel Zvezo, je imela Čevljarska zadruga še 1 milijon 189 tisoč lir posojila pri Zvezi, ki se je zmanjšal do 11. julija na 1 milijon 165 tisoč lir. Gospod Petrella trdi, da je smatrati velik del tega kapitala za izgubljenega. Temu nasproti moramo ugotoviti sledeče: precejšen del izposojenega denarja je bil krit z zalogami čevljev. Čevljev je imela Zadruga v zalogi za 400.000 lir, surovin za 40.000 in poleg tega za 80.000 lir iztirljivih terjatev. To je bila približna vrednost pol milijona lir, ki je Zveza ni mogla v nobenem slučaju izgubiti. Od 1 milijona 165 tisoč dolga je treba torej odšteti okoli 500.000 lir. Ostane torej 665 tisoč lir. V kritje tega ostalega dolga je služilo celotno premoženje Čevljarske zadruge, in sicer:

1. Veliko tovarniško poslopje v obsegu 5000 kubičnih metrov v vrednosti 150.000 lir;

2. Nad 5000 štirjaških metrov obširno stavbišče, ki je v celoti obdano z zidom in je vredno 20.000 lir;

3. Nad 60 izvrstnih čevljarskih strojev z dvema motorjema, transmisijo in vso opremo. Od strojev stanejo samo 3 danes v tovarni okoli 90.000 lir. Drugi stanejo po 1.500 do 18.000 lir vsaki. Vsi ti stroji, ki so cenjeni v bilanci na približno 150.000 lir, bi stali novo nabavljeni 600.000 lir in so danes pri rednem obratu vredni najmanj 300.000 lir.

4. Velike množine čevljarskega in mehničnega orodja in kopit ter vsa oprava v tovarni v vrednosti 50.000 lir.

5. Tovorni avtomobil v vrednosti 15.000 lir;

6. Oprava v goriški razprodajalni in njena trgovska vrednost najmanj 30.000 lir;

7. Velika zaloga nadomestilnih (rezervnih) delov za stroje v vrednosti 20.000 lir.

Vse to znaša 585 tisoč lir, ki jih je treba odbiti od še nekritega zneska 665.000 lir. Ostal bi po tem računu primanjkljaj 80.000 lir, ki se poviša še za 52.000 lir, katere je bila Zadruga 11. 7. 1928., ko je novi odbor prevzel podjetje, dolžna še upnikom izven Zadrugne zveze; skupna svota 132.000.

Res je sicer, da je bilanca Čevljarske zadruge iz časa krize izkazovala večje zgube, toda ona je bila sestavljena za slučaj, da bi se Zadruga morala takoj likvidirati, to se pravi tudi pod ceno prodati. Danes je pa zadruga v polnem obratu, izdeluje nad 200 parov čevljev dnevno in s tem so dobili vsi gori omenjeni predmeti svojo pravo vrednost, ki je še znatno večja kakor smo jo zgoraj označili.

Sedaj nastane še vprašanje, kdo bi v slučaju likvidacije Zadruga nosil škodo? Po pravilih v prvi vrsti člani Čevljarske zadruge s svojim deležnim jamstvom v znesku 60.000 lir. Na vsak način pa je gotovo, da bi radi tega ne imela nobena članica in niti en vlagatelj najmanjše škode, zakaj Zveza bi bila z lahkoto krila ostalo ne veliko zgubo, kakor je krila še druge in večje.

Vse to bi pa ne moglo najmanj omajati krepke finančne organizacije Za-

družne zveze! Ali ni Zveza v par letih prigospodarila 600.000 lir, tako da si je ustvarila še četrtilijonski fond? Zakaj bi ne mogla istega storiti v bodočnosti? Mi trdimo, da bi bili stari načelniki v enem samem letu krili primanjkljaj toliko Čevljarske zadruge kolikor mlekarkega podjetja, ne da bi naše združništvo imelo radi tega najmanjšo škodo.

Poudariti je pa treba še enkrat, da je kriza Čevljarske zadruge nastala izključno radi revalutacije lire, torej radi višje sile.

Tako je bilo leta 1928., ko je komisar prevzel Zadrugno zvezo. Danes so razmere drugačne. Trg za čevlje je spet oživel, zadruga izdeluje 250 parov čevljev na dan. Stroji, orodje, oprava in poslopje so zopet pridobili svojo pravo vrednost in stanejo več nego pred letom. Pri dobrem in varčnem gospodarstvu bi danes o krizi ne smelo več biti govora.

Starim načelnikom očitajo, da so slabo gospodarili, ker so dajali prevelika posojila Čevljarski zadrugi. Kako se je popravila ta »napaka«, ko je prevzel vodstvo Zveze komendant Petrella? Mesto da bi se dolg polagoma nižal, so Zadrugi kredit še povišali, in sicer za svoto pol milijona lir. Ljudje, ki smatrajo za potrebno in pametno, da nadaljujejo financiacijo Čevljarske zadruge, nimajo nobene pravice očitati starim načelnikom, ker so tudi oni isto podjetje, in sicer celo v manjši meri financirali.

Položaj leta 1928.

Iz doslej povedanega izhaja jasno in neizpodbitno, da je Zadrugna zveza ob razpustu načelstva leta 1928. stala kljub vsem očitkom finančno trdno. Govoriti o 2 milijonih, ki sta v veliki meri izgubljena, je krivično. Zadrugna zveza je do razpusta uprave poslovala redno. Redno je izplačevala odpovedane vloge, redno vršila svoje obveznosti. Zveza je uživala neomejeno zaupanje pri zadružnikih in članicah, ki so pri njej svoj denar nalagale. Ob komisarjevem imenovanju je Zveza imela denarja dovolj, da je redno poslovala, in ni imela niti vinarja izposojil, pač pa dovolj kredita. Odkar obstoji Zveza, ni še noben vlagatelj izgubil niti vinarja in ga radi dela starih načelnikov tudi ne bo. Da se je po nenadnem odstopu mož, ki so živili zaupanje vse dežele, pojavilo nezaupanje v Zvezo, je naravno. Zadruga so hotele dvigati svoje naložbe in kljub temu, da je komisar zneske deloma izplačeval, so se v 8 mesecih znižale vložitve članic za 1 milijon 200 tisoč, vloge privatnikov pa za 280.000

lir. To je pravi in edini vzrok, da je leta 1928. nastala pri Zvezi kriza. Komisar je ostal brez denarja in iskal rešitve. V kratkem je kom. Petrella moral najeti milijonska posojila pri bankah.

Varčnost v združništvu.

Denar ljudstva je svet. Tega načela, ki ga je leta 1927. proglasil načelnik vlade, so se naši zadružniki, posebno pa zvezni načelniki vedno tankovestno držali. Brezplačno so držali zadružne tečaje, brezplačno predavali po deželi, skoro brezplačno vodili zadruge. Častno spričevalo bo ostalo za vselej starim načelnikom, da je vsako do izmed njih za borih letnih 300 lir vršil odgovorno in težko delo pri Zvezi. Vseh 7 načelnikov je stalo Zvezo vsako leto 2.100 lir.

Zelimo, da bi tudi novo načelstvo v interesu ljudstva zelo varčevalo. Po našem je bilo n. pr. preveč, da je komisar Petrella prejemal mesečno 3000 lir ali 36.000 na leto. Stari načelniki in njih uradniki so hodili k zadrugam na deželo po železnici in se niso posluževali pri tem 1. ampak 3. razreda. Zato se nam ne zdi varčno, da je Zveza nabavila lani avtomobil, ki je drag že radi tega, ker se vozi poleg uradnika tudi šofer, katerega je treba plačati. Ker smo že pri varčnosti, bi pripomnili, da so se po razpustu starega načelstva stroški za uradništvo Zveze pomnožili za več ko 60.000 lir na leto. To je preveč. Po našem so nekateri uradniki povsem nepotrebni in bi jih bilo treba reducirati. Za upravljanje Zveze se je potrosilo torej vsega skupaj približno 100.000 lir na leto več nego pod stari načelstvom. Tudi kar se tiče Čevljarske zadruge si dovolimo pripomniti, da bi se dalo pri upravi marsikaj prihraniti. Nekateri uradniki, ki so bili nastavljeni pod novo upravo, so nepotrebni. Ko bi samo enega reducirali, bi Zadruga privarčevala več ko 20.000 lir letno. Tudi ni bilo gospodarsko, da so nastavili provizorične moči, ki niso poznale razmer, in jim dali po več tisoč lir mesečne plače. Po našem je Čevljarska zadruga pod novo upravo potrosila v enem letu okroglo 60.000 preveč za svoje uradništvo.

Vsega skupaj gre torej pri Zvezi in Čevljarski zadrugi za približno 160 tisoč lir nepotrebni upravnih stroškov, kar ni majhna svota.

Vse to smo omenili, ker želimo, da bi bila uprava našega združnega denarja strogo varčna in smotrena. Če se novemu načelstvu to posreči, se bo ljudstvo in se bomo tudi mi prav iskreno veselili.

Zahvala

zavarovalnici „L'UNION“ in g. Avgustu Ravniku v Gorici, Via Barzellini 2, za dobro cenjeno in izplačano požarno odškodnino. Priporočam najtopleje „L'Union.“

Karl Čehovin, Rihenberg (Lojevi).

Nove postave.

Nujni delež. (Porzione legittima.)

Pravica nezakonskih otrok do nujnega deleža.

Pravico do nujnega deleža imajo tudi nezakonski, a priznani otroci.

Koliko znaša nujni delež priznanih nezakonskih otrok?

Tu razlikujemo tri slučaje:

1. oporočnik je zapustil zakonske otroke. V tem slučaju pritiče nezakonskemu otroku polovica nujnega deleža, ki bi ga dobil, če bi bil zakonski. Pravica priznanega nezakonskega otroka ne sme nikakor zmanjšati pravice zakonskega otroka do nujnega deleža.

2. oporočnik ni zapustil zakonskih otrok, pač pa starše. Tudi v tem slučaju ima nezakonski priznani otrok pravico do polovice nujnega deleža, ki bi ga dobil, če bi bil zakonit. Če bi bil zakonski otrok, bi dobil v tem slučaju polovico celotne dedščine; ker je pa nezakonski, dobi eno četrtino.

3. oporočnik je zapustil samo nezakonske otroke. V tem slučaju imajo nezakonski otroci pravico do dveh tretjin nujnega deleža, ki bi ga dobili, če bi bili zakonski.

Pravica do nujnega deleža je neodvzeta.

Pravica do nujnega deleža se ne sme zmanjšati ne z darovanjem ne z oporoko. Če bi bil kdo prikrajšan v svoji pravici do nujnega deleža, ima pravico napadati darovalno pogodbo ali testament. Kdor ima pravico do nujnega deleža, lahko zahteva, da se darovalna pogodba ali testament razveljavi ali pa darovanje in zapuščina v oporoki za toliko zmanjša, da ne bodo nujni nasledniki prikrajšani v svojih pravicah.

Važna razlika.

Tudi avstrijsko dedno pravo je poznalo od l. 1916. pravice do nujnega deleža. Ena najvažnejših razlik med avstrijskim in italijanskim dednim pravom glede nujnega deleža je tale: po avstrijskem dednem pravu je imel nujni naslednik pravico zahtevati nujni delež samo v denarju. Če je n. pr. oče sinu zapustil kot nujni delež 3000 lir, je imel ta pravico zahtevati samo izplačilo 3000 lir; nikakor pa ni imel pravice zahtevati zemljišče ali hišo v vrednosti 3000 lir. Po italijanskem dednem pravu pa imajo nujni nasledniki, in sicer samo otroci in starši, pravico zahtevati nujni delež v naravi. Te pravice pa nimajo tudi po italijanskem dednem pravu preživeli zakonski drug in nezakonski otroci.

(Konec).

Znižanje davkov.

Na seji dne 24. julija je ministrski svet sklenil, da se nekateri državni davki ukinejo ali pa znižajo; istotako je ministrski svet sklenil, da se morajo znižati občinski davki za 5 do 10%. Državni davki se znižajo za 500 milijonov in občinski za 250 do 300 milijonov. Ko izidejo tozadevni ministrski

odloki, s katerimi bodo ukinjeni ali pa znižani nekateri državni in občinski davki, bomo poročali v »Novem listu«.

Prijava dohodkov.

V »Novem listu« št. 9. smo že poročali, da je bilo treba napovedati davkarji nove ali pa še neprijavljene dohodke do 30. junija 1929.

Ta rok je finančno ministrstvo podaljšalo do 31. avgusta 1929.

Kateri dijaki so prosti šolskih pristojbin?

V »Gazzetti Ufficiale« št. 170 od 23. julija 1929. je bil priobčen zakon od 2. julija 1929. št. 1183.

Na podlagi tega zakona so oproščeni šolskih pristojbin dijaki — italijanski državljani, ki obiskujejo univerze, visoke šole, kr. mornariške šole in vse druge javne šole katerekoli vrste in stopnje, če bivajo v teh le krajih: v reški, zadrski, istrski pokrajini ali pa v bivših okrajih: goriško-gradiščanskem, idrskem, postojnskem in v tolminskem. Ti dijaki so oproščeni šolskih pristojbin do konca šolanja, če so že bili oproščeni od pristojbin na podlagi kr. odloka od 7. januarja 1926. št. 135 in kr. odloka od 25. junija 1926. št. 1675 v šolskih letih 1925.—26., 1926.—27. in 1927.—28.

Oprostitev od šolskih pristojbin, ki sta jo določila zgori omenjena kr. odloka, se je z novim zakonom podaljšala do konca šolanja za vse dijake (in dijakinje) iz zgori omenjenih krajev, ki so bili vpisani v eni ali drugi javni šoli v šolskem letu 1928.—1929. Če mora dijak razred ponoviti, mora za dotično šolsko leto plačati predpisane šolske pristojbine.

Brezplačno stanovanje za učitelje.

Občine v zadrski, reški, istrski pokrajini in občine v bivših okrajih: goriškem, gradiščanskem, idrskem, postojnskem in v tolminskem morajo na podlagi zakona od 2. julija 1929. št. 1152 nuditi učiteljem brezplačno stanovanje ali pa jim izplačati stanarino.

Letna stanarina znaša: v občinah do 5000 prebivalcev lir 500; v občinah do 10.000 prebiv. lir 600; v občinah do 20.000 prebivalcev lir 700; v občinah do 30.000 prebivalcev lir 800; v občinah do 50.000 prebivalcev lir 1000. Stanarina za poročene učitelje in za vdove,

ce, ki imajo več ko dva otroka, se zviša za 10%; če imajo učitelji več ko dva otroka, se stanarina zviša za 20%.

Nove trgovske knjige.

(Dalje.)

3. Kopirna knjiga (copia lettere).

Trgovec mora hraniti vsa pisma in brzojave, ki jih prejme. Pisma in brzojave pa, ki jih odpošlje, mora kopirati v posebni knjigi.

(Nadaljevanje na str. 14.)

Zobozdravniški ambulatorij

TRST -- Via delle Sette Fontane 6.

Izvršuje točno vsako delo z zlatom in kavčukom. Našim ljudem z dežele poseben popust za potne stroške. Govori se slovenski. — Delo zajamčeno! — Odprto od 9.—13. in od 15.—19. Ob nedeljah od 10.—12.

Pri naznanilu in zahvali glede blagopokojne **MARIJE ZORNIK** v zadnjem novem listu je bilo pomotoma izpuščeno ime sina **ALOJZIJA** in mesto **Frančiška**, por. **Gosnar**, bi moralo stati **JOSIPINA** por. **HOSNAR**.

Zahvala

Ob priliki prebridke izgube našega dragega

ANTONA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam na katerikoli način izkazali svoje sočustvovanje. Posebno se zahvaljujemo: gđc. Zorki, zaročenci pokojnika za lepi venci in zvestobo do pokojnika, g. Zdravkotu Zimecu za govor na pokopališču, g. predsedniku ter članom zadruge, pevskemu zboru, fantom in dekletom, sorodnikom, znancem in prijateljem.

Prelesje, 30. 7. 1929.

Žalujoča družina **Boltar**.

Naznanilo in zahvala.

S tužnim srcem naznanjamo, da je naš ljubljani oče

IVAN REŠČIČ

po dolgi bolezni in posprejetih sv. zakramentih v Gospodu zaspal dne 26. t. m. v Gorici v 82. letu svojestariosti. Izrekamo najiskrenejšo zahvalo č. duhovščini, zlasti veleč. gos. župniku Piculinu in zdravniku dr. Jakonečiču, ki sta prihitela ob zadnji uri na pomoč. Najtoplejše se zahvaljujemo preč. gospodom misijonarjem na Gradu pri Mirnu za tolažila v bolezni in spremstvo na zadnji poti. Najlepša hvala vsem žižnjim in daljnim sorodnikom v Št. Petru in Št. Andrežu, prijateljem in znancem. Vsem: Bog stotero plačaj! Priporočamo ga v molitvi!

Gorica, dne 30. julija 1929.

Žalujoči otroci: **Ivan Reščič**, duhovnik, **Marija Felčiča**, redovnica v Pulju, **Gina vdova Colig** v Ortona Mare.

Zahvala.

Vsem, ki so sočustvovali ter nas velikodušno tolažili ob izgubi predrage gospe

Vide Tomšičeve

iz Bistrice, se najtoplejše zahvaljujemo. Posebno zahvalo izrekamo prečastiti duhovščini za molitve in spremstvo, bistriškimi pevcem za genljivo petje, darovalcem vencev in šopkov ter vsem, ki so od blizu in daleč prihiteli da spremijo ljubljeno pokojnico k večnemu počitku.

Ilirska Bistrica, dne 31. julija 1929,

Žalujoči ostali.

Kolekovanje in vidiranje.

Kolek za kopirno knjigo znaša:

a) do 400 strani 2 liri;

b) za vsakih nadaljnjih 100 strani ali ulomek pa 50 stotink. Kolek se prilepi na zadnjo numerirano stran. Razveljavi ga lahko registrski urad, pa tudi sodnija (tribunal ali pretura) s svojim pečatom. Mesto navadnega koleka se da na zadnjo stran lahko tudi poseben pečat (bollo a punzone). Pri kopirni knjigi sodnija ne pečati vsake strani posebej, ampak samo napiše na zadnji strani, koliko strani obsega knjiga in podpiše.

Pristojbina za prvo vidiranje kopirne knjige je 3 lire za vsakih 100 strani ali ulomek od 100 strani. Najmanjša pristojbina je 6 lir. Pristojbina se plača kot pri prvih dveh knjigah s kolčki, ki se prilepijo na zadnjo numerirano stran in razveljavijo s sodnijskim žigom.

Vsakoletnemu vidiranju kopirna knjiga ni podvržena.

Opomba: Kopirna knjiga mora biti pravilno kolekovana in vidirana, tudi če se rabi za kopiranje korespondence med trgovci oziroma družbami in njih filijalkami in obratno. Če trgovec kopira račune v posebni kopirni knjigi, jo mora kolkovati, vidirati itd., kot navadno kopirno knjigo.

Ali je predpisana tudi oblika trgovskih knjig?

Nikakor! Trgovec lahko izbere knjige po ljubne oblike, kakršne mu pač najbolj odgo varjajo. Za dnevnik lahko rabi na pr. navadno knjigo, lahko pa si vzame tudi žurnal, če hoče voditi dvostavno knjigovodstvo. Glavna stvar je, da je knjiga pravilno kolekovana in točno vodena, na to oblika nima nikakega vpliva.

Knjiga za zadruga.

Zadruga vseh vrst morajo imeti vse predpisane knjige kakor drugi trgovci, razen tega pa še: a) člansko knjigo; b) sejni zapisnik; c) zapisnik občnih zborov.

V članski knjigi mora biti vpisano ime, priimek in bivališče vsakega člana ali delničarja. Nadalje zneski, ki jih je plačal na račun deležev oziroma akcij in izjave o odstupu (ces siji) deležev ali nominalnih akcij.

V sejni zapisnik se vpišejo seje in sejni sklepi načelstva in nadzorstva.

V zapisnik občnih zborov se vpišejo občni zbori zadruga in njih sklepi.

Pred zadruga začnejo gornje tri knjige vporabljati, jih morajo kolkovati, in sicer vsako četrto stran z 10 stotinkami. Koleke razveljavi registrski urad. Kolkovane knjige se nesajo na sodnijo, kjer kancelist opremi vsak list s pečatom in s svojim podpisom kot pri drugih trgovskih knjigah. Razen tega potrdi na zadnji strani, koliko listov obsega knjiga.

Pristojbine za prvo vidiranje vsake izmed omenjenih treh knjig so:

do 200 strani 10 lir,

od 200 do 400 strani 12 lir,

od 400 strani naprej 35 lir.

Trgovske knjige

vseh velikosti prodaja

Katoliška knjigarna v Gorici
Via Carducci štev. 2 — Montova hiša

Svojim odjemalcem jih na zahtevo tudi kolkuje in jim preskrbi sodnijski vizum.

Zahvala.

Ob nenadni izgubi naše dobre matere

FRANČIŠKE GABROVŠEK roj. BOGATAJ

prejeli smo obile dokaze sočutja, za kar bodi vsem iskrena zahvala. Posebej hvala gg. zdravnikom drju J. Pertotu in drju J. Sedmaku, rojanskemu župniku mons. Jurizzi, vsem, čc. gg. duhovnikom, ki so spremljali pokojnico na zadnji poti, ženski in dekliški Mar. družbi ter ostalim župnim organizacijam, udeležencem pogreba in slednjic vsem, ki so nam s krščansko dobrohotnostjo kakorkoli pokazali sočutje in lajšali težke ure. Bog bodi plačnik!

Trst, 27. julija 1929.

Fran in Andrej Gabrovšek,
sinova - duhovnika
v imenu tudi ostalih soročnikov.

Zahvala.

Podpisana vdova po rajnem

JOSIPU PIRJEVCU

iz Batuj, ki ga je smrt tako nenadoma ugrabila, se toplo zahvaljuje vsem, ki so rajnemu možu in njej lajšali težke ure. Zahvaljuje se predvsem domačemu in oseškemu gospodu župniku, zdravnikom drju Comelu, drju Simonitiju, dr. Bevilacqua in drju Pignataru, vsem sorodnikom in prijateljem, darovalcem cvetja, g. učitelju Bratužu in batujskemu pevskemu zboru. Vsem Bog povrni!

Batuje, 24. julija 1929.

Žalujoča vdova POLDA.

Radi konca sezije **velikanska razprodaja** vseh poletnih predmetov po **smešno nizkih cenah**

ALL' ECONOMIA FAMILIARE

Trst - Piazza Ponterosso N. 4

Svila fantazija	od 2-90 Lit. naprej
Svileno platno	„ 4-90 „ „
Svila foulard	„ 5-90 „ „
Crepon črtan	„ 2-90 „ „
Mušlin fantazija	„ 1-50 „ „
Perkal zajamčenih barv	„ 3-50 „ „
Zefir za srajce	„ 1-70 „ „
Popelin za srajce	„ 4-50 „ „
Rigadin za srajce	„ 2-80 „ „
Madapolan	„ 1-90 „ „
Platno Madonna težko	„ 2-50 „ „
Platno za rjuhe	„ 4-50 „ „
Domače platno	„ 2-90 „ „
Jajčja koža (Pelle uovo)	„ 2-90 „ „

Velika izbira otroških in moških majic, otroških, ženskih in moških nogavic, lanenega platna, starega platna, žepnih rut, čipk, vezenin itd. itd. po najugodnejših cenah.

Samo še malo dni se nadaljuje prodaja blaga po **izrednih cenah**

V MANUFAKTURNI TRGOVINI

ROMEO CIPRIANI

Trst, Piazza C. Goldoni 12

Obiščite nas, brez obveze za nakup!

PRI TVRDKI

DAVIDE CAVALIERO — TRST

Corso Garibaldi N. 5 Telefon št. 78-32. (Stara Barriera)

dobite po najnižjih cenah zelo bogato zalogo **IZGOTOVLJENIH OBLEK, ENOTNIH IN DVOJNIH. OPRSNIKOV, FLANELASTIH HLAČ, TRENCH COAT, Jopičev ALPAGAS,** dežnih plaščev, površnikov in otroških oblek.

Bogata izbira blaga na mato iz domačih in inozemskih tovarna.

LASTNA KROJAČNICA

Govorimo tudi slovenski.

Resna postrežba!

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 123: Na koruzi sem opazil listne uši po listih in vršičih; na nekaterih steblih jih je več, na drugih manj. Kako bi jih uničil?

Odgovor: Listne uši uničujemo z izvlečkom kvasijevih trščic in z raztopino tobačnega izvlečka. V tem oziru pogledajte prejšnje številke Novega lista. Mislimo pa, da ne napravijo listne uši na koruzi toliko škode, da se jih bi izplačalo uničevati.

Vprašanje št. 124: Na refošku se je pojavila bolezen »rdečica«. Listi od zadaj (pri peclju) pordečijo. Kakšna bolezen je to in kako jo zdravimo?

Odgovor: Ne moremo Vam dati nobenih posebnih navodil, če nam ne pošljete par napadlih listov. Najbolje pa napravite, če odnesete par listov na bližnji Popotni kmetijski urad (Cattedra ambulante d'Agricoltura), Vi morate torej iti v Trst, via della Geppa 21.

Vprašanje št. 125: Štiri leta zaporedoma so mi blatniki razjedli trtne liste in teh škodljivcev je bilo vsako leto več. Lansko leto sem trte poskropil s polodstotno raztopino svinčenega arzenata, letos pa blatnikov ni več. Ali jih je pregnal svinčeni arzenat ali huda lanska suša ali letošnji veliki mraz?

Odgovor: Zahvalite Boga, da jih ni. Za »blatnike« je znanstveno ime »anomalia vitis« in slovensko ime »zeleni trtni hrošč«. Gotovo so lani crknili vsi hrošči, ki so zaužili le majhen del s svinčnim arzenatom poskropljenega lista. Lanska suša in letošnji hudi mraz pa skoraj gotovo nista vzrok, da ni letos blatnikov, temveč letos najprej ni leto, ker štiri leta traja razvoj, predno se razvije iz jajčka hrošč.

Vprašanje št. 126: Rad bi vedel, iz katerih vzrokov se suši grozdje na trtah? Najprej se začne sušiti pri repu (peclju), dokler se ne posuši cel grozd. Nato grozd odpade in to v toliki meri, da je ogrožen skoro ves pridelek. Ali je to mogoče posledica zadnje toče ali katere druge bolezni? S katerim sredstvom bi se dalo to preprečiti?

Odgovor: Toča ne bo vzrok, ker toča poskoduje le eno ali več jagod, ki potem počne. Ves grozd poskoduje toča le v slučaju, da zadene pecelj. Grozd v tem slučaju počrni in končno odpade.

Sušenju grozdja bo v Vašem slučaju najbrže vzrok neprikladna ameriška podlaga. Sušimo mimo namreč, da se Vam suši grozdje v brdnatih legi, in sicer zato, ker so trte cepljene na vrsti riparia, ki je le za vlažnejše in rodovitnejše dolinske lege in ne za brdnate lege.

Tudi Vam svetujemo, da se obrnete za posvajala na Popotni kmetijski urad in najbolje bo, da strokovnjak pogleda Vaš vinograd.

Vprašanje št. 127: Na naših trtah je začelo beleti listje. Na nekaterih postaja rjavo in se suši, končno se posuši cela trta. Najbolj mi je žal za neko trto, ki je dajala letno do 50 kg grozdja in ki nam dela senco pred hišo. Ta trta raste zraven lijaka. Kaj je vzrok in ali ni nobene pomoči?

Odgovor: V splošnem velja tudi za Vas, kar smo odgovorili v prejšnjem vprašanju. Potreben je ogled na licu mesta, ker iz podanih podatkov ni mogoče pravilno sklepati. Obrnite se na strokovnjaka pri Popotnem kmetijskem uradu.

Vprašanje št. 128: Koliko košenj lahko dobim od detelje inkarnatke?

Odgovor: Detelja inkarnatka je enoletna rastlina, ki da eno obilno košnjo, druge se ne izplača čakati, ker je prepričala.

Odgovor na vprašanje št. 129 (Vdove v Idriji): Napravite prošnjo na naslednji naslov: Direzione Generale delle Pensioni di guerra, Ufficio Terre Redente, Roma.

Odgovor na vprašanje št. 130 (A. C. Kobarrid): Če mislite, da prejimate premalo pokojnine, lahko napravite prošnjo za povišanje pokojnine na isti naslov kot pri odgovoru št. 129.

Inženir Gaberšček Oskar, Tolmin, izvršuje vsa civilna inženirska dela in projekte; načrte in vse potrebno za priznanje vodnih pravic; merjenje in parceliranje zemljišč; zemljiške skice za kupnoprojajne pogodbe; razne cenitve, itd. — *Uradije vsak dan.*

Tvornica tehtnic, uteži in mer Giuseppe Florenc & C. o
TRST, via Vidali 9, tel. 84-03

z veliko izbero uteži, mer in tehtnic oblastveno odobrenih iz domačih in inozemskih tvornic.

Popravljamo najrazličnejše tehtnice po zelo nizkih cenah. Za dobo popravila damo tehtnice in uteži na razpolago brezplačno.

Josip Kerševani, Gorica
Piazza Cavour šte. 9

Zaloga šivalnih strojev, dvokoles, gramofonov, samokresov, pušk in vseh nadomestnih delov imenovanih predmetov.

Mehanična delavnica
Gorica - Piazza Cavour šte. 5

Bencin „Lampo“

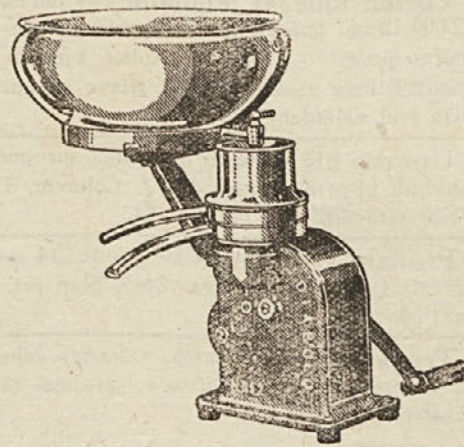
Telefon št. 415, — — — Brzjavke: KERSEVANI, GORIZIA. CICLI E MACCHINE

KMETOVALCI!

Največjo korist dobite iz mleka edinole potom posnemalnika

DIABOLO

Posnemalnik Diabolo izdeluje A. B. Pumpseparator v Stockholmu na Švedskem, ki je največja tovarna na radi za izdelovanje posnemalnikov. Ti so vsled svojega prvovrstnega materijala, sestave, trajanja in lahke rabe od kmetov priznani kot NAJBOLJŠI.

Večletno jamstvo tovarne.

Plačljiv je tudi v manjših obrokih.

Iščemo krajevne zastopnike.

Zahtevajte brezplačno cenik in katalog!

KNUT JONSON, BOLZANO

Inšpektor za Julijsko krajino

Vittorio Jonson — GORICA, Via Contavalle 4-II.

Tvrška Teod. Hribar - Gorica

CORSO G. VERDI št. 32

priporoča svojim starim odjemalcem domače in inozemsko blago vseh vrst, posebno veliko izbero črnega sukna za čast. duhovščino in platno znanih tovarn Regenhart & Raymann za cerkvene prte.

Perilo za neveste od najnavadnejših do najfinejših vrst in vse potrebno za njihovo popolno opremo.

BLAGO SOLIDNO.

CENE ZMERNE.

Valuta — tuji denar.

Dne 31. julija si dal ali dobil za:	
1 dolar	19.07 lir
1 angl. funt	92.79 lir
100 dinarjev	33.62 lir
100 šilingov (avstr.)	269.55 lir
100 čeških kron	56.60 lir
100 nemških mark	455.90 lir
100 švic. frankov	367.90 lir
100 franc. frankov	75.01 lir
100 belg. frankov	266.— lir
Beneške obveznice	72.65; obveznice
»Consolidato«	80.—

Loterijske številke

v soboto dne 27. julija.

Bari	74	37	15	85	35
Florenca	45	4	35	84	25
Milan	61	25	77	90	29
Neapelj	74	16	69	44	12
Palermo	42	3	40	62	29
Rim	1	65	29	75	90
Turin	61	60	32	10	34
Benetke	76	10	49	22	66

Semnji v tem tednu.

Četrtek 1. avgusta: Neresine.

Petek 2. avgusta: Herpelje, Pazin, Neresine.

Sejmi v prihodnjem tednu.

Nedelja 4. avgusta: Čepič, Motovun, Dutovlje.

Ponedeljek 5. avgusta: Krmin, Kanfanar, Motovun, Cres.

Torek 6. avgusta: Cres, Motovun.

Sreda 7. avgusta: Cres.

Četrtek 8. avgusta: Gorica, Podgrad.

Petek 9. avgusta: Št. Peter.

Sobota 10. avgusta: Št. Peter, Ajdovščina, Škofije, Vodnjan, Sv. Lovreč Pazenatički, Vižinada, Premanura.

Listnica uredništva.

M. P., Grahovo: Zal, ne moremo priobčiti, ker je preveč osebno in bi celo Vam utegnilo škodovati.

G. Babič: Bomo zelo hvaležni za članek, oziroma podatke, a naj bodo točni.

Zdravnik**dr. JOSIP POTRATA****sprejema**

od 10. - 13. in od 15. - 16. ure

V GORICIVia delle Monache št. 1
nad Iekarno Pontoni**Dott. GIUS. COMEL****specialist za bolezni v ušesih, nosu in grlu,**

bivši operator na univ. klinikah prof. Neumann-a in Hajek-a na Dunaju in asistent prof. Bruaeti v oddelku za nosne in ušesne bolezni v mestni bolnišnici v Benetkah. Sprejema od 9-11 predp. in od 3-4 pop. Gorica, Via Garibaldi 11 (prej Teatro)

Odgovorni urednik: dr. Engelbert Besednjak.

Tiskal: Katoliška tiskarna v Gorici
Riva Piazzutta št. 18.**Mali oglasi.**

Vsaka beseda stane 50 stot., debelo tiskana 1 liro. Na vprašanja brez znamke ne odgovarjamo. Če je navedeno posebno geslo, pošljite ponudbe ali odgovore v zaprtem ovitku, na katerem je navedeno geslo.

* **Krone**, srebro in zlato, kakor tudi staro zlato-kupujem vedno po najvišjih cenah. Vsa popravila kar najhitreje. — Birmska, poročna in krstna darila. — **Moderna zlatarna**, Corso Verdi št. 13 (Gorica, nasproti novemu Zelenjadnemu trgu).**Pohišstvo** nudi široko naše dežele znana industrija pohištva, Štefan Gomišček, Solkan 280. Tu je velika izbira oprave iz trdega lesa po najnižjih cenah. Ne zamudite prilike!**Tropinovec** pristati, dobite vedno v vsaki množini pri »Zadružni žganjekuhii« v Dornbergu.**Domača vina**, namizna in sortirana, od daja po cenah od L 2.25 naprej Kmetijsko društvo v Vipavi (Vipacco). Podružnica v Idriji.**Oglase** za vse italijanske, jugoslovanske, avstrijske in druge inozemske liste sprejema oglasni zavod G. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34. Nabira tudi oglase za »Novi list« in »Istarski list«.**Kmečko** delavska gospodarska zadruga v Dobravljah (Ajdovščina) ima na prodaj prvovrstno vipavsko vino in tropinsko žganje po zmernih cenah.**Patentirane** ročne in vrtljne mlatilnice sistema »Leitnersohn«, ki se lahko rabijo tudi na pogon s konjem (Göpel), prodaja Virgilio Bombig, Piazza Vittoria, Gorica, trgovina z železnino.**Pozor.** Zaloga vina, Gorica, via Formica 1 (tik Korňa) prodaja bela in črna vina kakor tudi lastni pridelek kraškega terana po najugodnejših cenah. Pirec Josip, naslednik Vinarske zveze.**Pošten kmečki mladenič**, 25 let star z 12.000 lirami gotovine se želi priženiti na primerno posestvo v goriški okolici, kjer so gospodarji brez vsakih otrok. Prijave na upravo lista pod »Mladenice«.**Upravo hiš** v mestu in okolici sprejme po ugodnih pogojih uprava hiš J. Čehovin, Trst, Ventisettebre 65, Tel. 83—34.**Prodaj** bika simodolske pasme, 14 mesecev starca in potrjenega, Žorž, Slap pri Vipavi 60.**Trgovskega** pomočnika, vajenega železnice, in enega krepkega učenca sprejme takoj M. Križe, Postojna.**Gostilna „Alle Corriere“**v Trstu via Romagna N. 4 (tik Caffè Fabris)
Domača kuhinja. Izorno vipavsko in istrsko vino ter kraški teran. Postajališče potn. avtomobilov in shajališče ljudi z dežele.

Uljudno se priporočata

ŠTRANCAR in PERIC

Nova zaloga pohištva v Gorici, via S. Chiara št. 2. Priporoča se Franc Kancler.**Grozdne mline**, stiskalnice, slamoreznicice in vse druge kmetijske stroje svetovno znane tvrdke Mayfarth, kakor tudi dvokolesa in šivalne stroje prodaja po zelo nizkih cenah Franc Saunig, Gorica, via Carducci 25.**Sprejme se** večje število tesačev za tesaenje tramov. Delo zagotovljeno za 6—8 mesecev. Cena po dogovoru. Zglasite se pri Josipu Repiču, parna žaga, Šturje pri Ajdovščini.**Ekonom**, izvežban v vseh kmet. strokah, išče službe. Naslov pove uprava lista.**Rabim** zdrav in najmanj 3 leta pravilno sušen orehov les (hlod). Debelina 35 cm, dolžina 2 m 60 cm. Ponudbe z navedbo cene naj se pošljejo na naslov: France Goršič, kipar — Gorica, via Cipressi 4-I.**Proda se** hiša po zelo nizki ceni na trgu v Kojskem, pripravna za trgovca ali uradnika. Naslov: Dornik Miha, Kojsko 124.**Pahor Andrej**, trgovec, Prvačina, ima v zalogi večjo količino pristnega domačega vina po zmernih cenah.**Na sodnji**, v Krminu se prodaj dne 13. avgusta t. l. ob 9. uri predpoldne po posameznih parcelah posestvo od Kočenca iz Medane, in sicer 2 hiši prva na trgu za trgovino in pekarno, z vodnjakom na dvorišču, druga za vsako kmetijo s hlevi, kletjo, velikim dvoriščem in vrstom; 5 kosov zemlje, 1 velik vinograd pri glavni cesti (letos bo približno 50 hl vina); mali gozd, njive, travniki, vse na lepem kraju.**Patentiran** šofer išče službe. Naslov pri upravi.**Srednje veliko posestvo** je na prodaj na Kanalskem, pripravno za invalida, ki lahko dobi za nakup posestva državno posojilo. Naslov pri upravi.**Mizarskega pomočnika** sprejme lastnik mehanske mizarske delavnice Ivan Mihelič, Bovec.**Ključavničarskega** pomočnika, dobrega in vajenega na štedilniku sprejme takoj M. Križe, Postojna.**Razprodaj** kakih 20 slamoreznic Mayfarth po zelo znižanih cenah. M. Križe, Postojna.**Zobni zdravnik****dr. Robert Hlavaty****sprejema**

od 9. do 13. in od 16. do 19. ure

v TRSTU

via S. Lazzaro št. 23-II.

Ob sredah in sobotah ordinira

v POSTOJNI**NOVA** trgovina čevljev domačega in tvorniškega izdelka najrazličnejših vrst
Trpežno blago po najnižjih cenah. Prepričajte se sami! **GREGORIČ & URŠIČ**
GORICA, Koren (Piazza E. d'Amicis) št. 1

NOVI list

1929 C 134/1929

070(450 36=163. 6)